

LETO XXIV. Štev. 14

IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
"LJUDSKA PRAVICA"
DIREKTOR PODJETJA
LEV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

"LJUDSKA PRAVICA"
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULIA 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI 2 -BORBO-

LJUDSKA SKUPŠČINA LR SLOVENIJE RAZPUŠČENA

Volitve v novo Ljudsko skupščino naj bodo afirmacija naše socialistične skupnosti

Zakon o znanstvenih zavodih in o republiškem proračunu sprejeta — Zaključno besedo je imel Miha Marinko, ki je tudi razglasil odlok o razpustu Skupščine

Ljubljana, 17. januarja. — Na včerajšnjem nadaljevanju zadnje seje Ljudske skupščine LRS tretjega sklica sta oba zbora nadaljevala delo na ločenih sejah. Zbor proizvajalcev je poslušal odgovora predstavnikov Izvršnega sveta Milka Goršica in Olge Vrabčičeve na vprašanja, ki sta jih postavila na prejšnjem zasedanju ljudska poslanka Zvo- ne Labura o industrijskih šolah in Stanislav Keber o po- manjkanju zobozdravstvenega kadra ter o ukinutvi dentistič- ne šole. Zbor je sprejel še spremembe in dopolnitve pravil strokovnega združenja kmetijskih gospodarstev okraja Maribor.

Republiški zbor je sprejel najprej zakon o znanstvenih za- vodih, odlok o tem, kateri zakoni, odloki in ukazi Ljudske skupščine LRS in bivšega Prezidijskega Ljudske skupščine LRS so pre- nehali veljati, odlok o spremem- bah odloka o Slovenskem narod- nem gledališču, odlok o ustano- vitvi okrajnega sodišča v Ormo- žu in o njegovem krajevnem območju ter odlok o potrditvi sprememb in dopolnitve statu- tov okrajev. Po skrajšanem po- stopku je Republiški zbor sprejel še odlok o pooblastitvi Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS, da lahko popolnoma ali delno opro- sti časopisna podjetja v LRS plačevanja proračunskega pri- spevka iz osebnega dohodka.

Na skupni seji sta nato oba zbora poslušala obrazložitev k predlogu o republiškem prora- čunu, ki jo je v imenu Izvršnega sveta podal Matija Maležič.

Oba zbora sta nato na ločenih sejah obravnavala in sklepala o predlogu republiškega proračuna po posameznih razdelkih in ga soglasno sprejela.

Zatem sta oba zbora ločeno sprejela še odlok o razpustu Ljudske skupščine Ljudske repu-

blike Slovenije. Po tem odloku se Ljudska skupščina LRS tre- tjeja sklica, izvoljena na volit- vah 22. in 24. novembra 1953, razpusti na dan 16. januarja 1958. V skladu z določbami usta- vnega zakona opravljajo še na- prej svoje funkcije predsednik, podpredsednik in tajnik skup- ščine, dokler ne bodo izvoljeni predsednik, podpredsednik in tajnik nove Ljudske skupščine LRS četrtega sklica. Prav tako opravlja še naprej svojo funk- cijo tudi komisija za razlago za- konov in komisija za ljudske odbore, dokler ne bosta izvoljeni novi. Še naprej opravljajo svojo funkcijo administrativni odbor Ljudske skupščine, mandatno- imunitetna odbora ter odbora za predloge in pritožbe obeh zborov. Tudi komisija Republiškega zbora za statute bo še nadalje- vala delo, dokler ne bo zaklju- čila svojega dela in dokler ne bo dala pritrditve k statutom vseh občin.

Ljudski poslanci obeh zborov so se nato zbrali na skupno sejo in poslušali zaključno besedo tovarka predsednika Ljudske skupščine Mihe Marinka, ki je tudi razglasil odlok o razpustu Skupščine.

za volitve v novo skupščino. Opozoril je na nujnost, da volit- ve ne bi smele oslabilosti naših naporov za vedno večje usposab- ljanje naših demokratičnih orga-

nov, to je novovoljenih ljudskih odborov in najrazličnejših oblik družbenega in delavskega upra- vljanja. »Delo v tej volilni kam- panji,« je naglasil tov. Marinko, »naj bo posvečeno utrjevanju naših ljudskih odborov, utrjeva- nju vsega našega demokratičnega življenja in urejanju tekočih vprašanj. Vse razprave na volil- nih sestankih naj bodo posvečene konstruktivnemu reševanju teko- čih problemov, katerih je brez dvoma vedno dovolj. Take volilne priprave in volitve same bodo prispevale k hitrejšemu reševa- nju tekočih problemov; urejanje teh se čisto zavlačuje zaradi take ali drugačne slabosti in po- manjkljivosti v delu naših sub- jektivnih političnih sil. Apellam na to, naj pri volilnem delu v naši sredini ne bo demagoških nastopov, ne praznih obljub, ne raznih osebnih tendenc. Vsi imejmo na umu in v srcu raz- svet in razvoj naše socialistične družbe, enotne in utrjene, da bi v takem duhu in na taki pod- lagi naše ljudstvo izvolilo v novo

družbenega upravljanja, ki jih je v pretekli mandati dobil uza- konila naša skupščina.

Visoko razviti demokratizem, ki se zrcali v teh zakonskih pred- pisih, je posvečen čimbolj spro- ščenemu uveljavljanju teh za- vestnih socialističnih sil, pred- postavlja, da se te in samo te absolutno uveljavljajo, nikakor pa ne razni anarhistični, dema- goški elementi, ki bi mogli s svojim destruktivnim udejstvo- vanjem motiti uspešno delo teh demokratičnih organov pri reše- vanju tekočih problemov.

Svoja nadaljnja izvajanja je tov. Marinko posvetil pripravam

Ljudski poslanci Remškar, Vižintin in Budihna v pogovoru na zadnji seji Ljudske skupščine LRS

Zasedanje Donavske komisije v Budimpešti

Budimpešta, 17. jan. (Tanjug). V Budimpešti se je začelo šest- najsto redno zasedanje Donavske komisije. Na prvi plenarni seji so sprejeli dnevni red, ki vključuje priporočilo o veterinarski in fi- tosanitarni službi na Donavi ter vprašanja zagotovitve plovbe po Donavi. Zasedanju predseduje češkoslovaški delegat Stekly, pri- sostvujejo pa mu razen delegatov dežel, ki so članice Donavske ko- misije, tudi avstrijski in zahodno-

Mirovna pogodba

Tokio, 17. jan. (Associated Press). Japonski minister za zuna- nje zadeve Fudžijama je odpoto- val danes z letalom iz Tokia v Indonezijo, kjer bo podpisal spo- razum o reparacijah in mirovno pogodbo z indonezijsko vlado.

Ljudsko skupščino najboljšo iz svoje srede. Mislim, da je ta moja želja izraz interesov in ciljev naših delovnih ljudi in da mo- rajo predvsem v tej smeri naše volitve izžveneti kot nadaljnja afirmacija tako demokratičnega sistema v vseh osnovnih enotah in navzgor, kakor tudi afirmacija naše celotne socialistične skup- nosti v mednarodnem okviru.

PREDSEDNIK SUKARNO V BEOGRADU

Prijateljski obisk iz Indonezije

Na letališču v Batajnici so predsednika Sukarno pozdravili predsednik Tito in visoki jugoslovanski voditelji — Včeraj popoldne prvi razgovori — Sinoči je predsednik Tito priredil večerjo na čast svojemu gostu

Beograd, 17. jan. (Tanjug). — Predsednik republike Indonezije dr. Sukarno je prispel danes s posebnim letalom na dvodnevni zasebni obisk v Jugoslavijo. Na vojaškem letališču v Batajnici so bili zbrani jugoslovanski voditelji s predsednikom Titom na čelu, da pozdravijo visokega gosta iz prijateljske azijske dežele. Letalo se je spustilo na letališče ob četr- tr na štiri. Potem ko je dr. Su- karno izstopil iz letala, je pristop- pil k njemu predsednik Tito in mu priščno stisnil roko. Sukarno je nato predstavil predsedniku Titu člane svojega spremstva, zunanjega ministra Subandrija, šefa kabineta predsednika repub- like dr. Tamzila Sutana Narajo in upravnika svojega doma Su- hardjo Hardjovardjo. Utenka je učenec beograjske osemletke »Zmaj Jove Jovanovića« sta iz- ročila indonezijskemu gostu šopke

cvetja. Potem ko je godba zaigra- la himni obeh dežel, sta oba pred- sednika pregledala častno četo.

Predsednik Tito je predstavil indonezijskemu gostu visoke ju- goslovanske voditelje: podpred- sednik ZIS Svetozara Vukmano- vića, predsednika Ljudske skup- ščine Srbije Jovana Veselinova, državnega sekretarja za zunanje zadeve Kočo Popovića, državnega sekretarja za narodno obrambo armijskega generala Ivana Goš- njaka in druge.

Dr. Sukarno so predstavili tudi egiptovskega veleposlanika v Beogradu Huseina Ruždija in sir- skega poslanika Sabeta Arisa. Veleposlanik republike Indonezije v Beogradu Sudarsono pa je pred- stavil predsedniku Indonezije čla- ne indonezijskega veleposlaništva in indonezijske državljane, ki so se udeležili sprejema.

Predsednik Sukarno in pred-

sednik Tito ter člani njegovega spremstva so se potem odpeljali v dvor na Dedinju, kjer bo imel visoki indonezijski gost med bi- vanjem v Jugoslaviji rezidenco. Ko se je kolona avtomobilov po- mikala od Batajnice do Beograda in skozi Beograd, je množica Beo- gražanov visoke predstavnike obeh dežel toplo pozdravljala.

Poglaverja obeh držav in nju- ni sodelavci so že danes popoldne imeli razgovore. Zvečer je prire- dil predsednik Tito gostom iz Indonezije večerjo v Belem dvoru.

TISKOVNA KONFERENCA V SEKRETARIATU ZA ZUNANJE ZADEVE

BISTVENO JE

da sta obe strani izrazili pripravljenost za pogajanja

Beograd, 17. jan. (Tanjug). — Predstavnik jugoslovanskega dr- žavnega sekretariata za zunanje zadeve Jakša Petrić je na današ- njem rednem, sestanku z novi- narji izjavil, da vsebuje pismo predsednika sovjetske vlade Bul- ganina in odgovori zahodnih državnikov nanj vrsto gledišč in predlogov, ki jih jugoslovanska vlada v pričakovanju ostalih od- govorov skrbno proučuje. »Po našem mnenju je bistveno,« je rekel Petrić, »da so na obeh straneh izrazili pripravljenost za pogajanja.«

Na vprašanje o današnjem obisku predsednika republike In- donezije Sukarna v Jugoslaviji je Petrić izjavil, da prihaja pred- sednik Sukarno k nam kot gost predsednika Tita. »Ob tej prilo- žnosti,« je pripomnil, »bodo iz- menjana mnenja o mednarodnih vprašanjih in o stikih med obo- ma deželama, ki se razvijajo v duhu prijateljstva in medseboj- nega sodelovanja.«

V zvezi z nedavnim obiskom indijskega veleposlanika pri pred- sedniku Titu je Petrić izjavil, da je veleposlanik Dajal ob tej prilo- žnosti izročil predsedniku Titu pismo predsednika indijske vlade Nehruja.

Na koncu so predstavnika državnega sekretariata za zuna- nje zadeve prosili, naj pove kaj o razgovorih, ki jih je imel ju-

goslovanski veleposlanik na Du- naju z avstrijskimi državniki. Na to vprašanje je Petrić odgovoril, da so v teh razgovorih obravna- vali vprašanja medsebojnih sti- kov in sodelovanja. »Zdaj gre za to,« je izjavil, »da pride do sre- čanja predstavnikov vlad obeh dežel.«

BRITANSKI ODGOVOR BULGANINU

Vsa vprašanja odprta

Macmillan se ni odrekel zamisli o nenapadnem paktu

(Od našega stalnega dopisnika)

London, 17. jan. — Človek, ki presoja besedilo Macmillanovega besedila Bulganinu, mora pred- vsem pomisliti, da gre za odgovor samo na eno izmed dveh Bulga- ninovih pism, poslanih Macmil- lanu. Predsednik britanske vlade je omejil svoje spoštljivo stilizi- rane pripombe izključno na pre- dloge iz prejšnjega, v decembru poslanega Bulganinovega pisma. Novejšo pismo iz Moskve, v kate- rem je izražen tudi predlog, da bi čimprej sklicali sestanek predse- dnikov vlad, v angleškem zuna- njem ministertvu še proučujejo. In to je vsaj formalni razlog, da Macmillan ni pohitel z izjavo o razgovorih najvišjih predstavni- kov.

Največ, kar lahko zdaj reče- mo o ljubeznivem Macmillano- vem odgovoru na Bulganinovo pismo, je, da ostanejo vsa vpra- šanja odprta in da torej vrata niso zaloputnjena. Kar zadeva ideje o sklenitvi pogodbe o ne- napadanju, se Macmillan ni od- maknil od svojih izjav, ki jih je izrekel po radiu in na sestankih novinarjev v Delhiju in Karačiju, pač pa jih je zdaj raztolmačil

K. Timotijević

Hammarškjöld-Lloyd

London, 17. jan. (Reuter). Ge- neralni sekretar Zdrženih nardo- v Hammarškjöld in britanski zunanji minister Lloyd sta danes nadaljevala proučevanje svetov- nih vprašanj, med katerimi je bilo osrednje — vprašanje razorožitve. Generalni sekretar se je zvečer vrnil iz Londona v New York.

VREMENSKA NAPOVED

za soboto, 18. januarja

Pretežno oblačno vreme z vmesni- mi razjantitvami. Na Primorskem in v višjih legah bo pretežno lepo vreme, v kotlinah megla. Nočne temperature nekaj pod 0, v Primorju okoli 5, naj- višja dnevna do 6 v Primorju do 11 stopinj Celzija.

Nad Zahodno in Srednjo Evropo ter Balkanom se zadržuje področje vi- sokega zračnega pritiska, ki nad Za- hodno in Srednjo Evropo slabi. V vi- šinah doletela od severovzhoda nekaj- ko toplejši zrak.

Snežne razmere v Sloveniji ob 7 zjutraj: Kredarica 178 cm, Ribiška- ka 120, Tamar 90 cm, Vršič 130 cm, »Erika« 65 cm, Kranjska gora 60 cm, Planica dom 70 cm, Pokljuka 80 cm, Krivavec 35 cm, Komna 170 cm, Mar- borska 28 cm.

PRVI DNEVI PRIPRAV ZA VOLITVE

DOBER ZAČETEK

zborov volivcev v ljubljanskem okraju

Včeraj dopoldne je bil v prostorih Okrajnega odbora SZDL Ljubljana sestanek vseh predsednikov občinskih odborov Socialistične zveze v ljubljanskem okraju. Na sestanku, ki ga je vodil sekretar Okrajnega odbora SZDL Janez Nedog, so predsedniki občinskih odborov kratko poročali o pripravah na volitve v Zvezno in Republiško ljudsko skupščino v posameznih občinah in o prvih zborih volivcev v okraju.

V vseh občinah, kjer se volivci že zbirajo na svoje prve zbornice, so zbori volivcev dobro obiskani. V občini Sentvid bodo zbornice zaključili že 23. januarja.

V občini Črnuče so imeli doslej devet zborov volivcev, večina zborov je trajala zaradi živahnosti razgovorov dlje, kakor so predvidevali odborniki. V nekaterih občinah pa še vedno ne morejo urediti volilnih imenikov, katerih neurejenost je pri jesenskih volitvah škodila volilnim rezultatom. Kot primer bi lahko tu navedli občino Kamnik. Zato so na sestanku predsednikov občinskih odborov SZDL predlagali, naj bi se volilne komisije ne zadovoljile s tem, da imajo državljani dolžnost preprčati se, če so vpisani v volilni imenik, marveč naj bi občinski odbori SZDL skupaj s terenskimi odbori SZDL v vseh občinah primerjali volilne spiske s stanjem prebivalstva. Občina Center je že začela ugotavljati, če vsi prebivalci, ki so vpisani v volilne imenike, res živijo v občini.

Na prvih zborih volivcev so volivci razpravljali razen o drugih vprašanjih tudi o premiranju v okraju in o poliku-

sih podražitve življenjskih potrebščin. Ljudski odborniki pa so, kakor je poročal Janez Nedog, volivcem dokazovali, da so pomanjkljivosti premiranja krivi delavski sveti, upravni odbori in sindikalne podružnice vseh tistih podjetij, kjer premiranje ni rodilo zadovoljivih rezultatov. Zato naj bi volivci, da bi preprečili neupravičene podražitve in trgovin, predvsem okrepili potrošniške svete, zahtevali zanje več pravice in čimbolj utrdili vse organe družbene kontrole.

NA JESENICAH BODO IZVOLILI ŠEST POSLANCEV

Občinski ljudski odbor na Jesenicah je izdal svoj prvi bilten v zvezi s pripravami na bližnje volitve. Imenovali so že tudi devetčlansko vodstvo za izvedbo volitev. Na Jesenicah bodo izvolili 6 poslancev — po 2 v Republiški zbor in republiški Zbor proizvajalcev, po 1 pa v Zvezni svet in Zvezni zbor proizvajalcev. Zbori volivcev za volitve delegatov za kandidacijsko konferenco se bodo začeli danes, zaključili pa jih bodo 25. januarja. Zbore volivcev, na katerih bodo potrjevali kandidate, bodo imele vse občine 6. in 7. februarja.

PREGLED VOLILNIH IMENIKOV V GORIŠKEM OKRAJU

Predstavniki komisije za volilne imenike pri OLO Gorica obiskujejo ljudske odbore ter jim pomagajo pri urejevanju in reviziji volilnih imenikov. Svoje delo bodo zaključili do 20. januarja. Sodijo, da bodo doslej uredili volilne imenike v vseh 12 občinah severnega Primorja.

Z ZADNJEGA ZASEDANJA LJUDSKE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

Letos je zagotovljen

reden enakomerni priliv proračunskih dohodkov

Obrazložitev republiškega proračuna je podal tovariš Matija Maležič

V obrazložitvi republiškega proračuna je Matija Maležič najprej poudaril, da je republiški proračun v skladu z ukrepi, ki so glede proračunske potrošnje uveljavljeni z zveznim planom in proračunom za leto 1958. Namen teh ukrepov je proračunsko varčevanje pri vseh proračunskih organih, oziroma težnja, da se vsa naša proračunska potrošnja spravi v pravilno razmerje z našim narodnim dohodkom in da to potrošnjo čvrsteje kot doslej zadržujemo v določenih planskih okvirih.

Tovariš Maležič je nadalje primerjal okrajne proračune in republiškega ter ugotovil, da se republiški proračun manjša v korist lokalnih proračunov in da je letošnji republiški proračun v pravilnem razmerju z višino lokalnih proračunov.

Glede proračunskih dohodkov je stvar bistveno drugačna kot lani. Naš lanski proračun je bil še v pretežni meri odvisen od ustvarjenega dobička v gospodarskih podjetjih in zaradi tega izpostavljen nevarnosti nerealnih planov glede višine dobička in nevarnosti neenakomernega in nepravilnega dotoka sredstev. Izvršitev lani predvidenih dohodkov je namreč vse leto zelo nevarno vplivala na izvršitev proračuna. Medtem ko so dohodki od prebivalstva bili ustvarjeni skoraj v celoti, in so tudi dohodki od podjetij, ki niso ugotavljala dobička, bili še kar zadovoljivi, so bili dohodki od dela dobička gospodarskih organizacij ustvarjeni do 31. decembra 1957 samo v višini 61%. Zaradi tega izpada dohodkov, ki so razen tega pritekali zelo neenakomerno in neravno, je bil republiški proračun

vse leto pokrit z bančnim kreditom, ki pa ni bil neomejen.

Ze bežen pogled na strukturo letošnjih virov dohodkov nam odpira perspektivo, ki je v primerjavi z lanskim letom dokaj ugodna. Skoraj polovica proračuna (48,5%) je pokrita z deležem na prometnem davku. Spričo tako postavljenih dohodkov je reden in enakomeren priliv sredstev zagotovljen. Tudi druga postavka po velikosti, to je davek na osebni dohodek, ki znaša 32,2 odstot. skupnih dohodkov, je dokaj zanesljiva, ker se bo ta davek redno mesečno plačeval. Druge postavke (dohodnina, prometni davek na hmelj itd.) so že v minulih letih bile najzanesljivejši priliv in ni razloga, da se to ne bi ponovilo tudi v letu 1958.

Ko je tovariš Maležič govoril o proračunskih izdatkih republiških organov in zavodov, je poudaril, da to povečanje ne gre na razširitev dejavnosti republiških organov, saj se 95% vseh povečanj nanaša na izdatke, ki

so uvedeni z novimi predpisi, ki veljajo za vso državo. Mišljeno je predvsem povečanje osebnih izdatkov, plačilo anuitet za prejeta posojila in le izjemna povečanja materialnih izdatkov tam, kjer je bilo doslej stanje najbolj pereče, to je pri sodiščih in na univerzi.

Tovariš Maležič je opozoril še na odnos med osebnimi in materialnimi izdatki, ki se iz leta v leto spreminja v korist osebnih izdatkov. Tudi pri ljudskih odborih so najbolj prizadeti materialni izdatki za šole. Vzrok za to je dvojen: obseg proračunov raste počasneje, kot se dvigajo plače, na drugi strani pa marsikje zapošluje preveliko število uslužbencev, namesto da bi jih nadomeščali z manjšim številom kvalitetnejših.

Konec obrazložitve se je tovar. Maležič obširno zadržal še pri proračunih finančno samostojnih zavodov, proračunskih skladov in naposled pri negospodarskih investicijah.

St.

Cilji in možnosti

Z obnove zborov Združenja učiteljev in profesorjev Slovenije

Ljubljana, 17. jan. — Danes dopoldne se je začel v prostorih Klasične gimnazije redni občni zbor Združenja učiteljev in profesorjev Slovenije. Mimo delegatov so zboru prisostvovali še predsednik Glavnega odbora sindikatov Slovenije Janko Rudolf ter predstavniki Združenja učiteljev in profesorjev Hrvaške, Srbije ter Bosne in Hercegovine.

Današnja razprava, ki je bila nenavadno živahna, je temeljila na dveh referatih, in sicer na referatu Vladimira Cvetka "Mesto in vloga združenja prosvetnih delavcev ob izvajanju šolske reforme" ter na referatu Henrika Zdešarja "Kadrovske in ekonomske problemi našega šolstva".

Osnovna značilnost razprave: široka razgibanost ob problemih, ki jih začetne šolske reforme, hkrati z njo pa tudi rahla negotovost, kako realizirati številne zamisli in načrte ob sorazmerni skromni materialni možnostih. V referatu, kakor tudi v razpravi, je bilo sicer mnogo povedanega o idealni podobi naše nove šole, vendar so oba referata, predvsem izredno dokumentirani in stvarni referat Henrika Zdešarja, kakor tudi razprava izveneli v edino možno rešitev tega problema: truditi se, da se kar najbolj približamo teoretični zamisli sodobne šole, hkrati pa da ne klonimo, če nas materialne težave na tej poti močno ovirajo, večkrat pa dalj časa tudi zavestijo. Stori se torej treba to, kar je v sedanjih razmerah mogoče.

Med temeljne probleme, ki je od njih uspešne rešitve v veliki meri odvisna nadaljnja usoda šolske reforme, je nedvomno učni kader. V obveznem šolstvu Slovenije namreč že zdaj primanjkuje kakih 1700 učiteljev, naša učiteljska pa še dolgo ne bodo zmogla izpolniti te vrzeli, zato bo treba poiskati še drugih, čeprav samo začasnih možnosti. Pa tudi učni kader, ki je sedaj nastavljen na šolah, v dobrem delu ni popolnoma kos nalogam, ki jih preden postavljajo nova

šolska reforma. Tu se opaža predvsem pomanjkanje večje tehnične izobrazbe ali vsaj tehnične razgledanosti, brez katere je pouk v sodobni šoli močno okrnjen in mora, hočeš nočeš, ostati v starih kolesnicah. Pedagoški center skupaj z Zavodom za proučevanje šolstva imata sicer v pripravi posebne tečaje, ki naj bi učnemu osebju nudili prav to pomanjkljivo, da jo tako imenujemo, tehnično izobrazbo, s čimer pa vprašanje še ni rešeno, kajti razprava je namreč pokazala, da je velik del našega učiteljskega tako zelo zaposlen s svojim rednim in nadurnim po- učenjem v šoli, da mnogi nima- jo niti časa niti duševne pre- dispozicije za individualno stro- kovno izpopolnjevanje.

Marsikatera pikra in večkrat rahlo tragična je bila izrečena na račun nekaterih občin, ki se za šole vse premalo brigajo in jih prepuščajo žalostni usodi. Predvsem v tem smislu je treba iskati možnosti za izboljšanje materialnega stanja tako naših šol kot učiteljskega.

Jutri bo na programu obnove zborov poročilo o delu republiškega odbora (ref. Oskar Pečec) in volitve novega odbora. C. Z.

IZ ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA

Pojasnilo o pooblastilih delegatov za kandidacijske konference

Na podlagi točke 18 navodil za izpolnjevanje zakona o pravicah in dolžnostih izvolitvi in odposlancih ljudskih poslancev — Službeni list FLRJ št. 54/57, objavlja sekretariat za zakonodajo in organizacijo ZIS naslednje po- jasnilo za uporabo določb člena 67 odst. 6 ter člena 163 in 170 zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi in odposlancih zveznih ljudskih poslancev:

1. Po čl. 67 odst. 6 zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi in odposlancih zveznih ljudskih poslancev se izda vsakemu delegatu, izvoljenemu za kandidacijsko konferenco, pooblastilo, ki ga podpisuje predsedujoči zbor volivcev in ki ga je treba overiti s pečatom pristojnega občinskega ljudskega odbora. Oveč ga uslužbenec OLO, ki ga določi sekretar OLO. Če je zbor volivcev sklican v kraju zunaj sedeža OLO, je moč overiti pooblastilo tudi pri krajevem uradu (krajevni pisarni).

Pooblaščen uslužbenec overi pooblastila na podlagi zapisnika o delu zborov volivcev, na katerem so bili izvoljeni delegati za kandidacijsko konferenco. Zapisnik o delu takšnega zbora volivcev se izroči uslužbencu OLO, ki vse zapisnike o delu zborov volivcev takoj pošlje pristojni okrajni volilni komisiji.

Skladno s členom 170 omenjenega zakona veljajo za delo zborov volivcev v gospodarskih organizacijah določbe čl. 67 istega zakona, če z določbami člena 159 do 170 ni drugače določeno. Iz tega izhaja, da pooblastila delegatov na zborih volivcev v gospodarskih organizacijah podpisuje predsedujoči zbor volivcev in da mora biti prav tako overjena s pečatom pristojnega občinskega ljudskega odbora, na način, določen v prejšnjem točku. Za način, določen v prejšnji točki, za pooblastilo o delu zborov volivcev v gospodarskih organizacijah, na katerem so bili izvoljeni delegati za kandidacijsko konferenco, se izroči uslužbencu OLO, ki vse zapisnike o delu volivcev takoj pošlje pristojni okrajni volilni komisiji.

3. Člen 165 omenjenega zakona določa, da vsak zbor volivcev v gospodarski organizaciji, sklican za izvolitev delegatov za kandidacijsko konferenco, voli iz vrst volivcev najmanj eno delegata za kandidacijsko konferenco, iz te določbe sledi, da tudi v primeru, ko sta v okviru ene gospodarske organizacije dva ali več zborov volivcev, vsak izmed teh zborov izvoli najmanj po enega delegata za kandidacijsko konferenco. Če obsega obrat določeno enota gospodarske organizacije ali deli članstva zbor volivcev, za katero so sklicani posebni zbori volivcev, nad 600 oziroma 1200 proizvajalcev, izvoli takšen zbor volivcev v smislu čl. 165 odst. 2 dva oziroma tri delegate.

OBČNI ZBOR STROKOVNEGA ZDRUŽENJA KMETIJSKIH GOSPODARSTEV SLOVENIJE

KMETOVALCI ZAHTEVAJO

izboljšanje prometa s kmetijskimi pridelki

Ljubljana, 17. januarja. Včeraj dopoldne je bil v Domu sindikatov občni zbor strokovnega združenja kmetijskih gospodarstev LRS: Poročevalec je lankoletno uspešno delo Združenja prikazal z nekaterimi pomembnimi številkami.

Dejal je, da se sleherni kmetijsko posestvo v Sloveniji trudi, da bi čimprej zaključilo arondacijo zemljišč in pričelo načrtno proizvajati kmetijske pridelke. Večletni napor za ureditev posestev so lani že rodili sadove. Povprečni donosi na družbenih posestvih Slovenije se v letu 1957 precej razlikujejo od donosov na posestvih privatnih kmetov, kar že dokazuje prednost socialistične proizvodnje. Tako so kmetijska posestva v Sloveniji povečala svojo proizvodnjo v primerjavi z letom 1956 za 30%. Naprednejša posestva pridelujejo že tudi več kot 49 q žit na hektar na večjih parcelah. V minulih letih so bile krave, ki so imele več kot 5000 l mleka letno, še vedno redke, sedaj pa imamo v Sloveniji že nekaj čred s povprečno molznostjo nad 4000 litrov mleka. Krave — rekorderke — imajo tudi nad 8000 litrov mleka na leto.

Minulo leto se je skupna proizvodnja v Sloveniji občutno dvignila, hkrati s tem pa je tudi narasla ponudba teh pridelkov na tržišču. Trgovina pa na te »tržne presežke« ni bila pripravljena. Vendar so govorice, da lahko pride do poplave kmetijskih pridelkov na trgu, preuranjene, saj je potrebna kmetijskih pridelkov v Jugoslaviji, posebej potrošnja mleka in sladkorja, še vedno daleč pod povprečjem evropske potrošnje kmetijskih pridelkov. Zato je dolžnost kmetijskih gospodarstev vztrajno povečevati proizvodnjo kvalitetnejših kmetijskih pridelkov, hkrati pa skrbeti skupaj s kmetijskimi zadrugami in poslovnimi zvezami za nemoteno oskrbovanje tržišča.

V nasprotju s proizvodnimi uspehi so posestva lani porabila le malo investicijskih sredstev, ki so jih dobila na razpolago od Splošnega republiškega kmetijskega sklada.

V razpravi so delegati kritizirali šibko pomoč občin in okrajev pri arondaciji kmetijskih posestev. Zahtevali so, naj bi občine samovoljno več ne dajale v najem zemljišče splošnega ljudskega premoženja, ki so že vpisane v zemljiško knjigo posestev, marveč naj bi raje urejevale lastninske odnose vseh še neregistriranih zemljišč splošnega ljudskega premoženja. Občine in okraji naj bi namenjali tudi več sredstev za gradnjo stanovanj na kmetijskih posestvih. Poslovne zveze naj bi poslej učinkovitejše skrbale za oskrbovanje tržišč in naj bi bile v vsakem trenutku poučene, kakšne so potrebe tržišča in koliko presežkov kmetijskih pridelkov je na trgu. Udeleženci občnega zbora so tudi ostro kritizirali pomanjkljivosti strojne servise službe. Tako n. pr. nikakor ni moč nikjer kupiti nadomestnih delov za naše traktorje »Zadugar«.

Ob zaključku občnega zbora in pred volitvami novih upravnih in nadzornih organov so sprejeli tudi petletni plan perspektivnega razvoja kmetijskega gospodarstva Slovenije.

V. B.

O določanju kandidatov za poslance pri zveznih in republiških volitvah

Volilni zakoni, na podlagi katerih so se opravljale dosedanje volitve v Zvezno in republiško ljudsko skupščino, so postopoma razvijali in izpolnjevali volilni sistem vzporedno z demokratizacijo političnega življenja in deželi. Najvažnejše spremembe v tem razvoju so se tikale prav načina kandidiranja poslancev. Medtem ko so se po volilnih zakonih iz leta 1945 in 1950 kandidirali poslanci le po skupinah državljanov, so že leta 1953 prevzeli zbori volivcev najvažnejšo vlogo pri določanju kandidatov za poslance. Vendar ta način še ni bil popoln. Zbori volivcev so potrebovali pomoč od zunaj: poslance se je volil za ves volilni okraj, posamezen zbor volivcev pa je zajemal le majhen del volilnega okraja. Kako naj se vsi ti zbori volivcev v volilnem okraju zedinijo na enega ali morda več skupnih kandidatov? Leta 1953 so zato pri tej koordinaciji postavljanja kandidatov igrali še važno neposredno vlogo Socialistična zveza in druge politične organizacije. V letu 1957 spremljenji volilni zakon pa je rešil to vprašanje v okviru delovanja zborov volivcev samih. Vsak zbor volivcev naj izvoli najprej izmed sebe svoje delegate (zaradi enostavnosti bomo ta zbor volivcev imenovali prvi zbor volivcev). Delegati zborov volivcev enega volilnega okraja se sestanejo na skupni kandidacijski konferenci in tu določijo enoten predlog, koga naj bi kandidirali. Ta predlog obravnava spet vsak posamezen zbor volivcev, ki se sestane zato še drugič (imenovali ga bomo drugi zbor volivcev). Na tem svojem drugem sestanku ima vsak zbor volivcev v volilnem okraju enotne predloge kandidatov za poslance, ki jih lahko sprejme ali pa odkloni in določi druge kandidate.

SE ENA MOŽNOST

Poleg opisane načina kandidiranja po zborih volivcev bodo lahko, kot pri vseh dosedanjih volitvah, predlagale kandidate za poslance tudi skupine državljanov. Kandidate za poslance Zveznega zbora pa skupina najmanj 200 volivcev, za poslance Republiškega zbora pa skupina najmanj 100 volivcev, ki morajo biti vsaj iz polovice občin na območju volilnega okraja. Med to polovico občin volilnega okraja ne bo mod šteti tiste občine, iz katere bo manj kot pet predlagateljev skupine državljanov. Kandidata za poslance Zbora proizva-

jalcev Zvezne ljudske skupščine lahko predlaga skupina 200 proizvajalcev ustrezne proizvajalske skupine. Vsi taki predlogi morajo biti podpisani od vseh predložiteljev in njihovi podpisni overjeni. Predlogu je treba priložiti pismeno izjavo kandidata, da pristane na kandidacijo, z overjenim podpisom kandidata ter potrdilo pristojnega občinskega ljudskega odbora, da imajo kandidat in vsi podpisniki predlogo volilno pravico.

Vse kandidature za poslance v Zvezni zbor in Republiški zbor (tako kandidature zborov volivcev kot kandidature skupin državljanov) za prihodnje volitve morajo biti predložene pristojni Okrajni volilni komisiji najkasneje do 1. marca 1958. Rok za prijavo kandidatov v Zvezni zbor proizvajalcev poteka 4. marca, v Republiški zbor proizvajalcev prve skupine (industrije, trgovine in obrti) do 3. marca in druge skupine (kmetijstva) 6. marca.

PRVI ZBORI VOLIVCEV

Do 10. januarja 1958 so okrajne volilne komisije objavile območja, za katera se bodo sestajali zbori volivcev po terenu, in gospodarske organizacije, v katerih se bodo opravili skupni zbori volivcev.

Od 10. do 25. januarja 1958 bodo predsedniki občinskih ljudskih odborov sklicali prve zbornice volivcev, ki bodo izvolili delegate za določanje predlogov kandidatov v Zvezni zbor in Republiški zbor. V istem roku bo tudi predstavnik gospodarske organizacije (predsednik delavskega sveta, predsednik upravnega odbora kmetijske zadruge) sklicel zbor volivcev za določanje predlogov kandidatov v Zvezni zbor proizvajalcev in v Republiški zbor proizvajalcev.

Če bi ti ne sklicali posameznega zbora volivcev v tem roku, skliče zbor volivcev v roku od 25. do 30. januarja pristojna okrajna volilna komisija.

Vsak prvi terenski zbor volivcev izvoli delegate za kandidacijsko konferenco, ki bo predlagala kandidate za poslance Zveznega zbora, in delegate za kandidacijsko konferenco, ki bo predlagala kandidate za poslance Republiškega zbora. To bosta torej dva sestanka prvega zbora volivcev, ki pa se bosta lahko opravila skupno in bosta potekala popol-

noma na enak način, čeprav bo treba o poteku vsakega izmed njih sestaviti poseben zapisnik.

KAKO POTEKA ZBOR VOLIVCEV

Zbor volivcev začne predsednik občinskega ljudskega odbora (ObLO) ali odbornik, ki ga on določi. Na tem zboru ne bo treba ugotavljati njegove sklepčnosti, ker je zbor sklepčen ob vsaki udeležbi. Izvoli se takoj predsedstvo zbora (predsedujoči in dva člana) ter dva overovalca zapisnika. Ker je zapisnik tega zbora važna volilna listina in mora biti predpisano sestavljen, je dolžan že predsednik občinskega ljudskega odbora preskrbeti zboru zapisnikarja, vendar lahko zbor sam izvoli tudi drugega zapisnikarja. Število delegatov, ki jih voli zbor volivcev je že prej določila okrajna volilna komisija, sorazmerno številu volivcev na območju zbora volivcev.

Skupina najmanj peth volivcev lahko predlaga na zboru volivcev toliko delegatov, kot jih izvoli zbor po odločitvi okrajne volilne komisije. Ko na zboru ni več predlogov za delegate se preide na glasovanje o predlaganih delegatih, in sicer za vsakega delegata posebej. Glasuje se javno z dviganjem rok. Za delegate so izvoljeni tisti predlagani delegati, ki so dobili največ glasov.

Tu naj omenim, da se lahko že na tem zboru volivcev oglasi k besedi vsakdo, ki bi rad razpravjal o tem, kdo naj bo kandidat za poslance. Prvi zbor volivcev sicer o tem ne bo še odločal, vendar bo razprava o kandidatu, če bo temeljala in preprčljiva lahko dala izvoljenim delegatom važne smernice za njihovo delo na kandidacijski konferenci.

Prav tako kot opisani terenski zbor volivcev, bo potekal tudi zbor volivcev v gospodarski organizaciji, kjer se bodo volili delegati za kandidacijsko konferenco, ki bo predlagala kandidate za poslance zveznega Zbora proizvajalcev, in za kandidacijsko konferenco, ki bo predlagala kandidate za poslance republiškega Zbora proizvajalcev. Za razliko od prej povedanega pa bo začel ta zbor vedno že omenjeni predstavnik gospodarske organizacije, ki ga bo vodil do izvolitve predsedstva zbora.

Dr. K. K.

Francov kolonializem

Začasno prenehanje bojev v Ifniju je bilo samo premor v prizadevanju prebivalcev te pokrajine pod špansko upravo v Maroku, da bi se rešili kolonizatorske oblasti in vključili v neodvisno maroško državo. To ugotovitev potrjujejo vesti, ki so prišle zadnje dni iz velike španske kolonije na jugu Maroka Rio de Oro.

Spopadi v Rio de Oro po sreditosti daleč presega boj v Ifniju. Vtem ko je padlo v Ifniju le nekaj desetih borcev, govore že prve vesti o sovražnosti v Rio de Oro o stotinah mrtvih in ranjenih. To področje je neprimerljivo večje od Ifnija. Skupaj s pokrajino Segija el Hamra je ta upravna celota nekoliko večja od naše države, naseljena pa je zelo redko.

Natečaj za Assuam

Kairo, 17. jan. (Tanjug). Kakor so uradno objavili, bo marca dnevno razpisano natečaj za sodelovanje tujih družb pri gradnji velikega Assuanskega jezusa. Pričakujejo, da se bo natečaja udeležilo več znanih tujih družb, ki bi prevzela posamezna dela. V Kairo je včeraj prispela posebna japonska ekonomska misija, ki bo podrobno proučila osnutek Assuanskega jezusa. Jez naj bi gradili pet let, medtem ko bi celotni hidroelektrični sistem zgradili v 10 do 15 letih.

PRIRASTEK PREBIVALSTVA V ZDA

Washington, 17. jan. (AP). Po statističnih podatkih so imele ZDA dne 1. decembra lani okrog 172.354.000 prebivalcev. V primerjavi z decembrom leta 1956 se je število prebivalstva ZDA povečalo za nekaj nad 3 milijone. Od leta 1950 pa je število prebivalcev v ZDA naraslo za okrog 21,4 milijona.

Tri pereča vprašanja v sodobnih meddržavnih pravnih odnosih

Ljubljana, 17. januarja

V okviru slovenske sekcije Jugoslovanskega društva za mednarodno pravo so se zvrstila te dni na naši univerzi tri javna znanstvena predavanja, ki segajo po svojem predmetu kakor tudi po načelih perečih vprašanjih močno preko okvira analov naše Univerze. Ko bi ne bila oznanjena tako skromno, bi bila nedvomno pritegnila širši krog ljudi izmed vseh tistih, ki se za to problematiko ne le poklicno, marveč tudi še drugače živo zanimajo.

Revolucija in država

V torek je predaval prof. dr. Ivan Tomšič o pravobitnosti (identičnosti) naše države pred in po ljudski revoluciji. V drugem predavanju se je ta problem pojavljal že vsa zadnja stoletja vse od westfalske pogodbe (1648 — Francija). Vprašanje državnosti ne kontinuitete je kulminiralo v sodobnem svetu prvič v sovjetskem primeru, spričo svoje zmožnosti pa se bo bolj v primeru naše dežele (AVNOJ, monarhična vlada v tujini, odnos drugih držav, tudi ZSSR do prvega in do druge, sporazum 1944, nova konstituenta 1945). Izhajajoč iz Grotiusovih temeljnih načel o samoodločbi naroda je predavatelj v analizi državnopravnega razvoja utemeljil kontinuiteto naše državnosti in s tem predvsem tudi kontinuiteto njenih pravnih odnosov, obveznosti in pravic na zunaj. Prav te poslednje pa so za nas v nemajhnih meri tudi življenjske, gospodarske, zmeraj močno pereče.

Kdo je gospodar eksosfere

Drugo predavanje — o problemih nadzračnega prostora — ki jih je proučeval iz območij fizikalnih, aeronavtskih in astronomskih ved na področju meddržavnega prava in (pozneje v živahni diskusiji) prava na sploh, je zbudilo posebno zanimanje. Predavatelj dr. Čermelj je načel vprašanje suverenosti pravic v nadzračnem prostoru (v eksosferi, nad 650 km visoko), ki sta se v njenem spodnjem sloju lani pojavljala tudi ob zemeljski umetni sateliti. Omenil je, kako je začelo to vprašanje iz raznih vidikov urejati tudi mednarodno pravo že vse od leta 1919 dalje (s konvencijami v Parizu, Madridu, Havani, Chicagu). Opozoril je, kako je John Cooper že 1951 sklenil suverenostno območje (od nekdajšnjih "nebes do pekla") na zračni prostor nad prizadetim teritorijem. Dotaknil se je še tez o mandatu OZN v območju nadzračnega prostora. In končno je omenil tudi zadnji politični predlog ameriškega predsednika Eisenhowerja, ki je v svojem odgovoru na decembrske predloge Bulganina sugeriral mednarodni sporazum o uporabi nadzračnega prostora zgolj v nevojne namene. Prodor iz zemeljskega območja vnaša v domala vse in tudi pravne odnose povsem nove elemente. Zato je predavanje v diskusiji sprožilo vrsto misli, ki so

To je nerodovito, puščavsko področje. Toda pod peskom Rio de Oro leže debele plasti črne zlate. V gorskih krajih proti severni meji so v zemlji baje tudi ležišča raznih rud. Med boji v Ifniju je bil svet presenečen, ko je Franco poslal v boj močnejša ojačenja, težke križarke, letala in padalce, da bi obdržal to majhno puščavsko področje, tudi če bi pokvaril svoje stike z neodvisnim Marokom, kateremu je prej zagotavljal prijateljstvo in sodelovanje. Za tuje opazovalce je bilo namreč presenetljivo, da je bil Franco pripravljen poslabšati svoje stike ne samo z Marokom, marveč tudi z ostalimi arabskimi deželami, od katerih je mnogo pričakoval samo zaradi Ifnija.

Sedanji razvoj dogodkov je potrdil domnevo, da ni šlo samo za Ifni. Prizadevanje Madrida, da bi čimprej in čim učinkoviteje zlomil odpor v Ifniju, je bilo preračunano na to, da bi odvrnil pozornost prebivalcev od mnogo pomembnejših španskih ozemelj, v Maroku pa od morebitne vstaje. Zdaj je očitno, da se lekcija, ki jo je hotel dati Madrid s svojim težkim orožjem v Ifniju, ni posrečila.

V trenutku, ki se mu je zdel bržčas odločen, je Madrid sklenil posnemati v Maroku čisto kolonialistični ukrep Francozov. Rio de Oro in Ifni so ondan razglasili za španski pokrajini, za sestavna dela Španije. Ta ukrep je bržčas preračunan na notranji učinek, vtem ko je težko domnevati, da bi pomagal Špancem obdržati njihova ozemlja v Maroku, zlasti ko so se znašli pred takšno odločitvijo, kakršno so zadnje dni izpričali uporniki v Rio de Oro. D. S.

Mar pariška mirovna pogodba za partizane ne velja?

Tretje predavanje, ki ga je imel včeraj docent dr. Peterin, je poseglo na področje konkretnega — za nas in za vrsto partizanskih borcev (ki so se v Italiji prav zdaj znašli pred sodiščem — Skedenjci, Beneška četa) zelo perečega dogajanja. Predavatelj je skrajša opozoril na aktualnost problema in razvil historiat skozi vrsto drugih mednarodnih pogodb in prakso. Zadnja leta se je pojavila v praksi italijanskega sodstva povsem svojevrstna interpretacija amnestijske klavzule pariške mirovne pogodbe. Ta klavzula pravi, da italijanska država ne sme preganjati ali nadlegovati svojih državljanz, predvsem ne pripadnikov svojih obojebojenih sil zaradi tega, ker so v času od vstopa Italije v vojno do uveljavljenja mirovne pogodbe po njej delovali za stvar zavezniških sil ali simpatizirali z njo. Se do priključka nekaterih krajev v Aostski dolini k Franciji so razlagali v Italiji to klavzulo enotno in celovito in niso izdajali iz "zavezniških interesov" nekih partikularnih interesov Francije kot dela teh sil. Pravosodno ministrstvo je celo pohvalilo državne tožilce spričo takega njihovega ravnanja. Od tega pa, ko so se pojavila enaka vprašanja v zvezi s skupinami osvobodilnih borcev v vzhodnih delih Italije, se je razlagala te klavzule na mah spremenila v tem smislu, da bi se prizadevali ne bili borili za "skupno" stvar zavezniških sil v njihovem krogu. Predavatelj je z analizo tekstualno, logično, zgodovinsko in pravno-ideološko prikazal nevezdržnost takega ravnanja. Pojasnil je tudi ves nastanek do ločbe 16. člena mirovne pogodbe, ki se nanaša na to vprašanje in ki je bilo v okviru same mirovne konference ter v krogu strokovnjakov osvetljeno z vseh strani, tako da tudi spričo tega ni mogoča nikakršna svojevoljna razlaga predpisa.

Rahel dež je zasipal svežo zemljo, ko smo v zgodnjih jutranjih urah zapuščali še ves v oblake zakopani Alepo. Za nami je bila prestolnica severne Sirije in tudi starodavna in impozantna citadela, ki ji daje tako markanten pečat. Pred nami se je razprostirala rodovitna, še vsa vlažna, in v prvem jutranjem soncu lesketajoča se ravnica — žitnica Sirije.

Prvi težki kamioni so z nami krenili na pot, težko naloženi z blagom. V Siriji — kot povsod na Bliznjem in Srednjem vzhodu — se namreč skoraj ves promet razvija po cestah, ne po železnicah. Zato je avtomobilski promet močno razvit. Posebno v Bejrutu moraš že kar počteno premisliti, kdaj boš prečkal cesto. Tako fantastičnega živčava na cestah ne doživiš niti v Londonu.

Vse več ljudi srečujemo na poti: večinoma čokate možake s severa, podobne rasnim tipom z iranske in anatolske planote ter iz južnih kavkaških pokrajin. V teku stoletij so prišli na jug, v Arabijo, skupno s prodirajočimi vojskami. Včasih so prišli za njimi, še čedše pa pred njimi. To je zgodovina pomešala Semite, Indoevrope in Turkomane. V začetku našega stoletja pa so prišli v te kraje še Čerkezi, Armenci in Kurdi. Kdo vse ni tukaj pustil svojih sledov! Vsa doba je zapustila svoje sledove na ljudeh in tudi v arhitekturi.

Kmalu za Alepom se cesta razcepi v dvoje. Ena vodi v Latakijo — glavno пристanišče Sirije — druga pa na jug, v Damask. To je zgodovinska pot, po kateri so tuja plemena prodrla v Sirijo, Palestino in celo v Egipt in po kateri so se v redu, če čedše pa v neredu spet umikala. Sirija leži na križišču zgodovinskih poti. To so vrata Prednje Azije. Egipt se zdavnaj ni doživel toliko gorja in vdorov kot Sirija. Se pred Egiptom se je naval domala vselej ustavil.

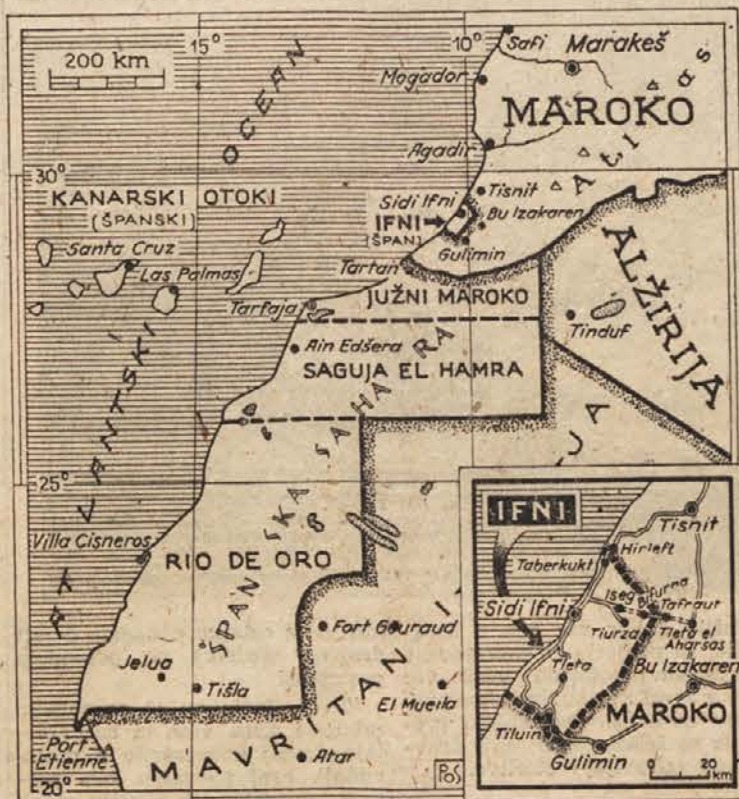
Medtem pa smo že zdrveli skozi prva naselja. Večinoma so prilepljena na rob ceste. Tako so deležna vsaj nekaj dobrot sodobnega življenja. Njih značilne oblike takoj zbude pozornost očesa, vajenega zve-

Zaviranje pogajanj

Ostra kritika Dullesove in Adenauerjeve nepomirljivosti

(Od našega dopisnika)

Moskva, 17. januarja. — Govor kanclerja Adenauerja in ameriškega zunanjega ministra Dullesa so ocenili v Moskvi kot poskus, da bi zavirali mednarodna pogajanja najvišjih predstavnikov, kakor jih je predlagala sovjetska vlada. Adenauerjev govor po mnenju sovjetskih komentatorjev po tonu, formulacijah in sklepih močno spominja na tiste govore, ki so jih imeli državniki v času najhujše hladne vojne in zato ne ustreza ne duhu časa ne željam široke javnosti v Zahodni Nemčiji. Dullesu pa očitajo, da skuša glede pogajanj s Sovjetsko

zvezo znova vsiliti vrsto predhodnih pogojev, ki dejansko že vnaprej onemogočajo takšna pogajanja in da želi samo takšna pogajanja med Vzhodom in Zahodom, ki bi bila docela po volji samo zahodnim državam.

Pozornost pa je vzbudilo v Moskvi to, da je Dulles tokrat priznal mnoge uspehe, ki jih je dosegla Sovjetska zveza na gospodarskem, znanstvenem in drugih področjih. Zelo velik pomen pa prisojajo Moskvi drugi težnji na Zahodu, ki se zavzema za pogajanja z Vzhodom. Se več, rečemo lahko, da prisojajo v Moskvi tej struji v zahodnih državah mnogo večji pomen kakor prej. Bonnski dopisnik »Izvestij« meni, da so Adenauerjev govor sprožili drugi razlogi in zato je večina nemških časnikov z velikim nezadovoljstvom sprejela ostre kanclerjeve besede, izrečene prav v trenutku, ko je javnost pričakovala nasprotno izjavo. »Izvestij« pišejo, da nastaja v Veliki Britaniji gibanje pristašev pogajanj najvišjih predstavnikov in da se za to ne zavzemajo samo vodstvo Laburistične stranke in širši krogi javnosti, marveč tudi najbolj konservativni angleški časniki.

Glasilo CK SZ »Pravda« pa je priobčilo danes splošen pregled reagiranja na predlog o pogajanjih najvišjih predstavnikov in ugotavlja, da mednarodna javnost zahteva takšna posvetovanja.

a. g.

PISMO IZ SIRIJE

Od Alepa do Damaska

čine le alpskih oblik. Del hiš ima namreč ravno streho kot pri nas v Dalmaciji, drugi ima stožaste strehe. To daje naselijem pestro podobo.

Marsikdaj se ne moreš znebiti vtisa, da je pravzaprav vsa vas zgrajena v obliki utrdb. Le nekaj prehodov bi zaprl, pa bi

Sonce se je medtem že visoko dvignilo nad obzorje. Zdaj so se zasvetile rdeče brazde, še sveže zorane. Obzorje se je nenkrat razširilo. Povsod — kamor seže oko — sama žitna polja. To je bila podoba mladosti, kakršno lahko doživiš le na velikih in brezemelnih ravninah. Se pticam, ki so se jutraj tresle na mokrih žicah in nestrno čakale toplega sonca, je postalo pretresno na zemlji in so se dvignile visoko v zrak.

Popoln mir je vladal povsod. Težki časi, ko je vsa Sirija stala in čakala s puško ob rami, so mimo. Na vsej 360 km dolgi poti od Alepa do Damaska nismo srečali niti enega vojaka, niti enega vojaškega kamiona. In vendar leži prav Alepo neposredno blizu turške meje. Le nekaj strelskih jarkov, s peskom napolnjenih in že popolnoma razsutih yreč še spominja na dni, ko je ves svet z napetostjo spremljal poročila s turško-sirske meje. To in pa nekaj tankovskih ovir pred Damaskom so še edine mrtve priče nedavne napetosti na Bliznjem vzhodu.

Sirija čaka sedaj pomladi. Ta je že v zraku, čeprav nas še nekaj dni preganja slabo vreme. Edino v Egiptu uživajo pravo sonce, vsaj tako trdi »Egyptian Mail« iz Kaira. In tedaj bodo ponovno pljunili v roke. Prav pred nekaj dnevi so dokončali v Latakiji prvih 300 m operative obale. To je malo, ali skoraj nič: »Titograd«, s katerim smo prispeli v Sirijo, je dolg kar ves Arabski polotok. Tu leži najstarejši sidru, saj je bilo tedaj, ko smo prišli v Latakijo, kar 28 ladij pred lukom. Prav nič

Kdo bi si to predstavljaj pred vojno, ko

manjšega pomena ne bo kolonizacija Džezire, doline reke Evfrata. To je še pionirska zemlja, ki komaj čaka na nove brazde. Zdaj je obdelan le neznamen del te doline. Ko bodo končali še melioracijo doline Orontes, bo postala Sirija ena glavnih žitnic vsega Bliznjega vzhoda.

Zato pa je potreben mir, predvsem mir. In zanj je Sirija z vsem srcem. Ali ni živela polnih štiri sto let pod Turki, zatem pa še trideset let pod Francozi? Ali naj še sploh dokazuje, da je res za mir — tako potreben vsakemu mlademu organizmu! Ta dežela je po izkušnjah mlada, po svoji zgodovini in tradiciji pa stara. Stara in slavna, ko strmiš v spomenike njene večstolletne civilizacije, mlada in dinamična, čim zagledaš pred seboj ta preprojeni arabski svet, tako poln impulzov in idej. To so kontrasti, tako značilni za ves Bliznji in Srednji vzhod. Tu smo na klasičnih tleh zgodovine, pa tudi na pragu novega življenja. Morda bi lahko dodali tudi na robu pustinje.

Od pustinje se pravzaprav v Siriji nikoli ne ločiš popolnoma. Ves čas od Alepa do Damaska potuješ na njenem robu. Južno od Homsa pa gre cesta kakih 100 km po popolni pustinji. Kamen, sam kamen, kamor pogledaš, in nikjer vode. Le od časa do časa se v koritih usahljelih hodornikov nekaj zasveti, najbrž sol, ki se je nabrala v njih.

Zdaj smo 1200 metrov visoko, je po daljšem molku pojasnil Sofer, prijazen Aramec, ki je videl menda že pol sveta. Tu, v teh soteskah, prepadih — nadaljuje — so še pred dobrih štiridesetimi leti roparji prežali na potnike. Zdaj je v Siriji pot varna kot malokje na svetu.

Prav ko se je že zdelo, da nas bo divji pustinjski svet res popolnoma pogotil, se je začela naenkrat pred nami odpirati bogata damaščanska ravnica Ghuta. Vse se je lesketalo v soncu in vodi, povsod je kילו novega življenja: oaza, kakršne ne premore mesto Arabski polotok. Tu leži najstarejši pravijo Arabci.

Saharski interesi

Pariz, 17. jan. (Tanjug). Tednik »France Nouvelle« je danes objavil podatke o deležu, ki ga ima alžirski rezident Robert Lacoste v kapitalu petrolejske družbe za raziskave ter izkoriščanje petroleja v Sahari. Iz dokumentov, ki jih objavlja, je razvidno, da je vpisal Lacoste milijon frankov na delnice petrolejske družbe, ki jo je ustanovila finančna skupina Rotschild-Lambert-Worms. Lacoste se je ostro uprl vladnemu sklepu, naj bi se začeli pogajati s Tunizijo o izgradnji naftovoda prek tuniškega ozemlja, ter se je zavzemal za to, naj bi zgradili velik naftovod preko Alžirije. Radikalni »Express« sodi, da tiči v tem stališču in osebnih interesih ministra Lacoste dejanski vzrok najnovejše francosko-tuniške napetosti in prekinitve pogajanj s Tunizijo.

MOČAN POTRES V PERUJU

Lima, 17. jan. (Reuter — AFP). Te dni je bil v mestu Arequipu v Peruju močan potres. Ubilih je bilo kakih 13, ranjenih pa okrog 70 ljudi. Potresni sunki so trajali 2 minuti. Potres je povzročil tudi znatno gneto škodo. V neki četrti tega mesta, ki šteje skupno 300.000 prebivalcev, se je podrlo 70 % hiš. Prekinjene so bile tudi telegrafske in telefonske zveze.

O. Miličević

PRED ZASEDANJEM PARLAMENTA V ITALIJI

Leva opozicija

terja razpravo o zunanjepolitičnih vprašanjih

(OD NAŠEGA DOPISNIKA)

Rim, 17. jan. Predsednik skupščine in predstavniki parlamentarnih skupin so imeli včeraj dopoldne sešate, na katerem so določili dnevni red za bližnje zasedanje parlamenta, ki se bo začelo 21. januarja. Minister Del Bo, ki je zastopal vlado na sestanku, je zahteval prednost za osnutek zakona o agrarnih pogodbah. Predstavnik liberalcev Malagoni je v zvezi pri razpravi o odgovornosti predsednika republike za vprašanja zunanje politike. Predstavnik socialistov Pietro Nenni je zahteval, naj bi skupščina čimprej predložila vse osnutke zakonov, ki jih je sprejel Senat, da ne bi zaradi razpusta nastal večji zastoj v ustavodajnem delu.

Socialisti in komunisti so posebej zahtevali debato o zunanjepolitičnih vprašanjih, o obveznostih, ki jih je vlada prevzela ali ki jih namerava prevzeti po pariški konferenci Atlantske zveze in o njenih glediščih o številnih pobudah na mednarodnem tlorišču, da bi odstranili ostro blokovo razcepjenost med Vzhodom in Zahodom.

Vključitev zunanjepolitičnih vprašanj v dnevni red skupščine so zahtevali tudi predstavniki nekaterih drugih strank. Vse kaže, da tudi med demokršćanskimi poslanci čedalje bolj prevladuje mnenje, da bi bilo treba ta vprašanja obravnavati v skupščini. Ker se bo zunanji minister Pella od 23. do 27. januarja mudil v Bruslju, so sklenili, da se bo začela debata o zunanjepolitičnih problemih po njegovi vrnitvi v Rim, najbrž med 29. in 31. januarjem.

Med to debato bodo komunistični poslanci načeli vprašanje sporazuma med Zahodno Nemci-

Pearson novi leader

Ottawa, 17. jan. (Reuter). — Kanadska Liberalna stranka je sinoči izvolila za svojega novega predsednika bivšega zunanjega ministra Lasterja Pearsona z večino 1074 glasov. Laster Pearson je star 60 let in je stopil v diplomatsko službo že leta 1928. Za zunanjega ministra je bil imenovan leta 1948. Pearson je tudi Nobelov nagradjenec za mir.

Iz vsega sveta

EGIPT

ODLOŽITEV EGIPTOVSKO-BRITANSKIH POGAJANJ

Kairo, 17. jan. (Reuter). Predstavnik egiptovskega finančnega ministrstva je izjavil, da je Egipt zahteval od Velike Britanije, naj bi odložili nadaljevanje anglo-egiptovskih finančnih pogajanj, ki bi se morala nadaljevati 22. januarja. Egiptovska vlada predlaga, naj bi pogajanja odložili do prve nedelje v februarju.

ROMUNIJA

PRVI ATOMSKI REAKTOR

Bukarešta, 17. jan. (Tanjug). V Bukarešti so dogradili prvi znanstveni center za atomske raziskave. Opremljen je z atomskim reaktorjem, modernim ciklotronom in znanstvenim laboratorijem. Nekatere naprave so nabavili v Sovjetski zvezi. Veliki ciklotron je začel obratovati včeraj in bo proizvajal protone, helione in radioaktivne izotope.

Pogled na Damask

Miran Ogrin

Nova vozila počasi prihajajo

Zakaj železnice še niso dobile novih lokomotiv, vagonov in tirnih vozil — Kaj je treba uvoziti in kaj ne

Dobava novih tirnih vozil, lokomotiv, tovornih vagonov in železniških motornih vozil ne prihaja normalno. Industrija je presegla vse s pogodbenimi predvidene roke. Od 1950 tovornih vagonov, ki naj bi jih dobavila do konca lanskega leta, železnice niti polovice niso dobile. Rok za dobavo parnih lokomotiv je bil podaljšan za celo leto, izmed 20 železniških motornih vozil pa železnice niso dobile še nobenega.

KAJ PRAVIJO V DIREKCIJI ŽELEZNIC

V Direkciji železnice poudarjajo, da je treba iskati glavni vzrok zamude pri industriji, v organizaciji njene proizvodnje in poslovanja. Podjetjem za proizvodnjo železniških motornih vozil v Direkciji železnice predvsem očita, da ne skrbe za specializacijo proizvodnje, marveč se lotevajo mnogih poslov, ki terjajo najrazličnejše strokovne kadre in strokovno delovno silo. Industrija železniških motornih vozil ima preveč delavcev, premalo medsebojno sodeluje in zanemarljivo poslovno pobudo. Posledica vsega tega je nezadostno izkoriščanje zmogljivosti. Proizvodnja bi lahko bila večja. S kakovostjo novih vozil pa so železnice zadovoljne. To velja za vagona in za parne lokomotive, ki jih je začela naša industrija šele izdelovati.

KAJ PRAVIJO PREDSTAVNIKI INDUSTRIJE

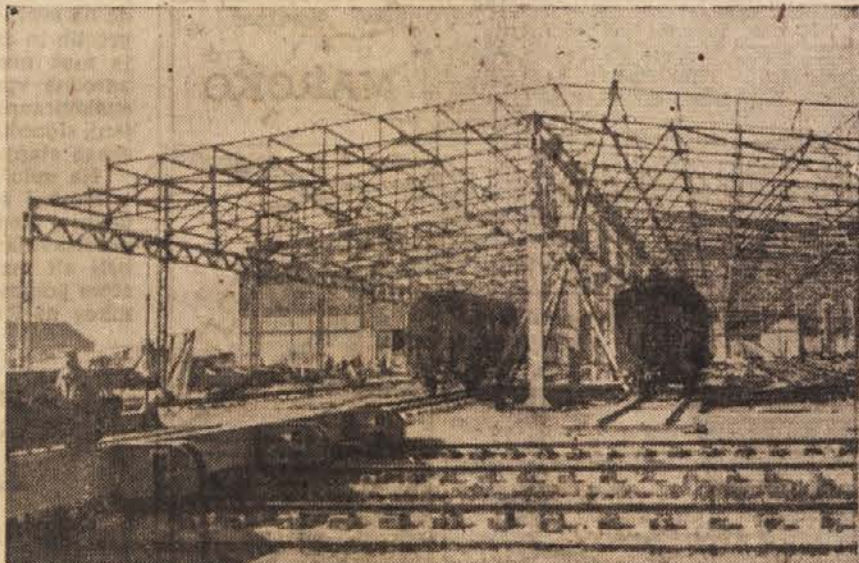
V Združenju podjetij za proizvodnjo železniških motornih vozil ne zanikajo določenih pomanjklivosti v tej industriji, pravijo pa, da je glavni vzrok zakasnitve v tem, da železnice niso pravočasno dobile posameznih delov iz tujine. Brez njih pa industrija ni mogla dobaviti vagonov, lokomo-

tiv, motornih vozil itd. Bolje rečeno, za vsako vozilo je poseben vzrok. Pri lokomotivah so nastale

se medsebojno ne izključujejo. Če upoštevamo razloge na obeh straneh, dobimo popolnejšo sliko o vzrokih zakasnitve. Industrija za proizvodnjo železniških motornih vozil zadene del odgovornosti, ki zadene po pogodbi železnice, ker ni pravočasno kupila rezervnih delov v tujini. Namesto da bi se medsebojno organizirala in

Takšen način poslovanja pravičujejo z določeno bojaznijo industrije, da bi imela, če bi sama kupovala v tujini posamezne dele, težave z deviznimi sredstvi. Zato je boljše vso skrb za to prevesti na železnice, ki imajo določene devizne sklade. Toda ti izgovori niso prepričljivi. Mar ne bi mogli industriji za proizvodnjo železniških motornih vozil ka-

Del tovarne vagonov in tirnih vozil »Dragoslav Djordjević - Goša« v Smederevski Palanki, ko so ga še gradili

razen zamud v uvozu osi tudi nekatere nujno potrebne poznejše spremembe v konstrukciji itd.

KRIVDA NA OBEH STRANEH Čeprav so videti ta pojasnila železnice in industrije protislovna,

združila kakor vsa ostala industrija, so podjetja za proizvodnjo železniških motornih vozil vse delo v zvezi z nakupom rezervnih delov in drugih potrebnih prevajala na železnice, ki zanje pravzaprav opravljajo storitve.

kor vsem ostalim panogam dajati devizna sredstva po posebnem postopku?

Ta podjetja pa so se nekako zabubila sama vase in ne razvijajo dovolj kooperacije v proizvodnji. Prej so resda žela precejšnje uspehe v tem oziru, zlasti v proizvodnji potniških vagonov za tujino. Posamezne tovarne so prevzemale proizvodnjo določenih delov za vse ostale. Čeprav je rodila kooperacija lepe sadove, se zadnje čase ne razvija, marveč jo celo zanemarljivo in krčijo. Vsako podjetje si prizadeva, da bi samo izdelovalo vse, namesto da bi medsebojno in z drugimi tovarnam povezano organizirala boljše in cenejše proizvodnjo. Možnosti kooperacije v tej panogi so velike.

Takšna usmeritev podjetij za proizvodnjo železniških motornih vozil, ki ne iščejo svojega gospodarskega računa v kooperaciji, izvirna večidel iz njihovega prizadevanja, da bi po vsej sili zaposlila svoje zmogljivosti ne glede na to, kaj in kako proizvajajo, ali je proizvodnja rentabilna ali ne. Z uvozom potniških vagonov in z zmanjšanjem domačih naročil se je ta industrija res znašla v dokaj neugodnem položaju. Tembolj pa bi morala razvijati pobudo, da bi čimveč svojih izdelkov izvozila.

D. V.

V TREH LETIH ZA 50 ODSOTKOV VEČ OBUTVE

Proizvodnja obutve je v letu 1957 za več kakor 100 % presegla predvideno proizvodnjo, v sami Sloveniji pa se je potrojila. V milijonih parov se je zadnja leta razvijala takole:

	Jugoslavija	Slovenija
1939	4,21	0,62
1952	5,76	1,07
1954	5,92	1,02
1955	6,86	1,42
1956	7,51	1,59
1957	ca. 8,90	2,01

Ob rastoči potrošnji se je samo v zadnjih treh letih proizvodnja obutve v naši državi povečala za 50 %. V gornjih podatkih pa ni všteta proizvodnja gumijaste obutve, ki se je povečala od predvojnih 5-15 na okrog 12 milijonov

parov, pri čemer pade polovica na gumijaste opanke.

IZ POGOVORA S PREDSEDNIKOM ODBORA ZA STANOVANJSKO IZGRADNJO PRI STALNI KONFERENCI MEST FRANCEN DROBEŽEM O VLOGI DRUŽBENIH SKLADOV ZA GRADNJO STANOVANJ IN DRUGIH PROBLEMOM

Izkoriščanje zmogljivosti v industriji je odvisno tudi od števila razpoložljivih stanovanj

Stalna konferenca mest v zadnjih dvih letih do podrobnosti analizira vprašanje stanovanjskega gospodarstva. Tudi po naših ljudskih odborih in strokovnih organizacijah mnogo razpravljajo, kako pospešiti stanovanjsko gradnjo v mestih in industrijskih središčih

Z dosedanjimi gradnjami, za katere smo resda izdali precejšnja sredstva, nismo krili niti potrebe, ki nastajajo zaradi naravnega prirastka prebivalstva in zato ni čudno, če stanovanjska površina na enega prebivalca pada in če se slabša stanovanjski standard v mestih in industrijskih središčih.

S stanovanjsko krizo sta povezana dva problema. Prvi je čisto socialen, vprašanje družine, človeka, ki potrebuje zdravo stanovanje, drugi pa je gospodarski. Zdaj že skoraj ni gospodarske organizacije, ki je ne bi pestil stanovanjski problem in ki ne bi dnevno razmišljala, kako ga urediti, saj gre za zaposlitev novih delavcev, za popolno izkoriščanje gospodarskih kapacitet, ki bodo mrtve vse dotlej, dokler ne bo stanovanj za delovno silo, ki je

pripravljena priti iz oddaljenih, pasivnih krajev. Tudi delavci, ki vstopajo v delovno razmerje, zahtevajo kot osnovni pogoj stanovanje. Samo v Ljubljani je po podatkih še toliko neizkoriščenih kapacitet, da bi lahko — brez novih investicij — takoj zaposlili še 6500 delavcev.

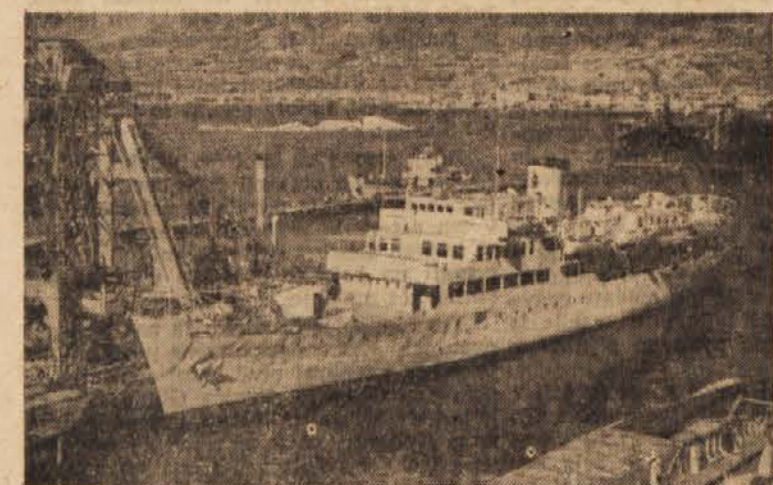
Stanovanjski problem pa zajema tudi druga vprašanja v zvezi s stanovanjskim gospodarstvom. O njih vsakodnevno razpravljajo v naši komunalni politiki in lahko trdimo, da je smoter celotne gospodarske, komunalne, zdravstvene in socialne politike naših občin normalizacija življenja v mestih in industrijskih naseljih. Pri vsem tem igra pomembno vlogo stanovanjski sklad, ki je korak naprej k urejanju stanovanjskih vprašanj. Namembnost sredstev in organizacija samostojnega sklada

sta omogočila ne le izvajanje plana gradnje stanovanj za daljše obdobje, temveč tudi resno razvijanje gradbene operativne, ki ji je novi sistem odprl širše perspektive, pa tudi opozoril na pereča vprašanja, predvsem na doslej zanemarljive panoge našega gospodarstva, to je na industrijo gradbenega materiala in gradbeno obrt.

Sedanji stanovanjski sklad lahko pokriva le izgubljeno amortizacijo, ki znaša po analizi Stalne konference mest okrog 33 % skupne ekonomske vrednosti jugoslovanskega stanovanjskega sklada. Je pravzaprav nadomestilo družbenih sredstev za izgubljeno amortizacijo, družbena dohodka za izredno velika popravila oziroma prispevek k cenam sedanjih socialnih najemnin. Zato dosedanja višina stanovanjskega sklada ne more zagotoviti dovoljene materialne osnove za izgradnjo stanovanjskega prostora za reprodukcijo obstoječega stanovanjskega sklada.

O razširjeni reprodukciji stanovanjskega sklada pa lahko govorimo le v okviru sredstev, ki se nabirajo iz obresti na najete kredite, anuitet in iz sredstev, ki jih vlagajo investitorji, ko najemajo posojila pri stanovanjskem skladu. Dokler nimamo skupne bilance še neamortiziranega stanovanjskega sklada, niti določene amortizacijske stopnje, še zdaleč ne moremo trditi, da lahko vlagamo v stanovanjsko izgradnjo toliko sredstev, da bi uravnovesili odnos med izgradnjo novih gospodarskih kapacitet in stanovanjsko komunalnim gospodarstvom. Za sedaj se lahko opiramo samo na položaj v podjetju, tovarni, občini. Toda dokler so po podjetjih, pri delu v eni izmen, nezasedena delovna mesta, kaj bi šele bilo, če bi delali v dveh oziroma treh izmenah, toliko časa so neizpolnjeni zaključki stalne konference mest o potrebi hitrejšega razvijanja stanovanjske komunalnega standarda.

M. R.

»Proleterka«, potniška ladja, ki so jo spomladi 1955. leta splovili iz splitske ladjedelnice

Pol milijarde dinarjev poštnih hranilnih vlog

V Sloveniji so se vloge na poštne hranilne knjižice lani dvignile od 119 na 500 milijonov dinarjev

Minulo nedeljo je poteklo 75 let, odkar je bila v takratni Avstriji in s tem tudi v slovenskih krajih uvedena poštna hranilna služba. To obletnico so te dni slovesno obhajali na Dunaju. Zamisel vključiti mrežo pošt v hranilno službo se je rodila sicer v Angliji, vendar se je nagli razvoj poštne hranilnice v Evropi začel šele po ustanovitvi takratne poštne hranilnice na Dunaju, ko je njen pobudnik dr. Georg Cooch izpopolnil sistem te službe s tem, da je omogočil vplačila in izplačila vlog pri raznih poštah brez odpovedi. Velikanski uspeh, ki ga je poštna hranilnica na Dunaju zabeležila že v prvem letu svojega poslovanja, je takrat vzbudil upravičeno pozornost vse svetovne javnosti.

V tem spominskem letu lahko tudi Slovenija zaznamuje izreden razmah poštne hranilne službe. Od leta 1948, ko so bile hkrati z reorganizacijo bančnega sistema ukinjene splošne hranilne knjižice, je poštna hranilna služba pri nas zamrla, saj so varčevalci lahko vlagali in dvigali vloge le

na poštah v območju tistega okraja, v katerem je bila banka, ki je izdala knjižico, in še to je veljalo le za knjižice Narodne banke in ne tudi za knjižice komunalnih bank. Zato je bila s 1. oktobrom 1956 poštna hranilna služba obnovljena v starem obsegu. Generalna direkcija PTT je

s tem dnem spet začela izdajati svoje hranilne knjižice, hkrati pa ji je Narodna banka odstopila vse vloge na starih splošnih hranilnih knjižicah, in sicer v Sloveniji 78.132 knjižic s 63 milijoni dinarjev vlog. Ze v prvih mesecih po zopetni obnovi poštne hranilne službe so vloge pri pošti začele naglo naraščati in so do konca leta dosegle v Sloveniji 119 milijonov din, z obrestmi vred pa je stanje vlog na dan 31. decembra že preseglo 500 milijonov.

Ta izredni razmah poštne hranilne službe je razumljiv, če upoštevamo, da lahko lastnik poštne hranilne knjižice spet vloga in dviga pri vseh poštah v Jugoslaviji, ki jih je blizu 3000 in ki poslujejo tudi popoldne. Take knjižice so zlasti praktične za tiste, ki mnogo potujejo, in za tiste, ki imajo daleč do banke in hranilnice, pošto pa imajo pri roki. Hitro se je udomačilo tudi, da ljudje med letom vlagajo na knjižice za poletni dopust, potem pa med dopustom dvigajo potrebne zneske s knjižice. Po sedanjih predpisih lahko vlagatelj pri vsaki pošti v državi dvigne dnevno do 5000 din. V kratkem, verjetno še ta mesec, pa bo pravilnik o poslovanju s poštnimi hranilnimi knjižicami še izpopolnjen in bo predvidoma dovoljeno dvigati dnevno do 20.000 din. Seveda pa lahko vlagatelj pri vsaki pošti zahteva tudi izplačilo celotne vloge brez omejitve. V tem primeru mu pošta izplača vlogo v nekaj urah, kolikor je potrebno, da pošta brzojavno ali telefonično primerja vlogo v knjižici s podatki na matičnem računu pri Biroju za hranilni promet v Beogradu, kjer vodi vse hranilne račune. S.

BETLETNI PLAN RAZVOJA POMORSKEGA PROMETA

Povečanje ladjevja in zmogljivost luk

Do leta 1961 bomo investirali za izgradnjo in nabavo ladij, izgradnjo luke v Baru ter razširitev in mehanizacijo drugih pomorskih luk 107 milijard dinarjev

Razvoj našega pomorskega prometa do leta 1961 bo, kakor določa petletni družbeni plan, usmerjen na povečanje števila ladij za prevoz blaga v mednarodnem prometu in zmogljivosti naših luk. Takšna politika bo omogočila, da bo postal pomorski promet v prihodnjih petih letih vzporedno z železniškim temelj prevoza blaga v naši zunanjetrgovinski menjavi.

Znano je namreč, da smo morali doslej del uvoženega in izvoženega blaga sprčo nezadostne tonaže naše trgovinske mornarice prevažati s tujimi ladjami.

Razen tega družbeni plan predvideva, da bo dobil pomorski promet mnogo večji pomen tudi v mednarodnem prevozu in torej tudi v neblagovnem deviznem toku. Strokovnjaki računajo, da

bo celotni prevoz blaga v pomorskem prometu narasel od 4,1 milijona ton v letu 1956 na blizu 7 milijonov ton v letu 1961. Da bi dosegli takšno povečanje prevoza blaga, bomo investirali v pomorski promet kakih 107 milijard ali 16,7 odstotka investicij, predvidenih za ves promet.

Letno bo znašalo to 21,4 milijarde, vtem ko smo investirali v zadnjih petih letih v pomorski promet povprečno 12,3 milijarde letno. Te investicije nam bodo omogočile, da bomo kupili 314.000 bruto registrskih ton ladij za obalni in potniški promet. Ko bomo zgradili nove ladje, se bo zmogljivost našega ladjevja povečala od 304.000 brt v letu 1956 na kakih 540.000 brt ali na 800.000 ton nosilnosti v letu 1961, če računamo, da bo treba nekatere stare ladje izločiti iz prometa.

Društvo in tovarna z roko v roki

Društvo Ljudske tehnike v Tovarni emajlirane posode v Celju velja kot vzorno društvo v Sloveniji — Tako naj bi delali tudi drugod

Pred dnevi se je v domu "Partizana" v Gaborju — Celje zbralo več kot 270 članov Društva LT Tovarne emajlirane posode, da bi na X. letni skupščini znova pregledali uspehe enoletnega prizadevanja. Skupščina se je udeležil tudi predsednik Glavnega odbora Ljudske tehnike Slovenije tovariš Milko Goršič.

Po več letnih prizadevanjih in iskanju primernih oblik za delo, je društvo Ljudske tehnike v Tovarni emajlirane posode v zadnjih letih doseglo zavidljive uspehe. Prek krožkov LT se strokovno izpopolnjujejo člani kolektiva. V šestih krožkih aktivno dela 560 članov. Neposredno s proizvodnjo v podjetju se ukvarjajo člani emajl krožka (sem sodi tudi topilniška sekcija), nadalje krožek za predelavo pločevine ter elektrostrojni krožek. Delo krožkov se med seboj dopolnjuje. Tu imajo potem še fotoklub, radioamaterski krožek in avtomoto krožek. Vodstvo tovarne nudi društvu, ki opravlja tehnično izobraževanje večine članov kolektiva, vsa materialna pomoč. Sicer pa ustvarja Društvo z izdelovanjem raznih prototipov, zlasti v strojnem krožku in posredno tudi prek ostalih, samostojne vire dohodkov. Priznati je treba, da izdelovanje raznih prototipov, kot so operacijske mize za bolnišnice, razna specialna divigala, mešalci itd. ni glavni namen strojnega krožka. Krožek

za predelovanje pločevine je v minulemu letu z uspehom opravil poizkuse za osvojitve nekaj novih izdelkov, mimo tega pa je 50 članov končalo tečaj za kleparjenje, oblikovanje, izsekovanje in utiskovanje. Mnogi se usposobijo za dvoje različnih del, da v primeru bolezenskih izostankov lahko nadomestijo tovariše na drugih delovnih mestih.

Spričo dosedanjih uspehov, ki jih je doseglo Društvo Ljudske tehnike v Tovarni emajlirane posode pod vodstvom predsednika Ludvika Pavčiča, je na skupščini predsednik Glavnega odbora LT tovariš Milko Goršič izrekel organizaciji lepo priznanje. Med

drugim je tovariš Goršič dejal, naj bi taka društva Ljudske tehnike organizirali v vseh podjetjih, kjer je to le mogoče. Društvo Ljudske tehnike more v tesni povezavi s tovarno uspešno strokovno usposabljanje članov kolektiva. Celjski primer kaže, da imata od takega načina dela koristi tovarna in društvo LT. Zato naj bi društvo LT Tovarne emajlirane posode posredovalo svoje delovne izkušnje čim večjemu številu sorodnih društev. Predsednik Goršič je izrazil željo, da bi si društva LT širom po Sloveniji ogledala delo celjskega društva ter se dobila z njim seznanila.

F. K.

Drevored v celjskem parku.

IZ SREDIŠČA
SLOVENSKE
GORIC

Še bolje kot v lanskoli sezoni

ob zaključku z anketo. Kmečki ljudje želijo največ kmetijskih predavanj, zanimajo pa jih tudi zdravstvena, vzgojna, politična in druga.

Skoraj vse predavatelje je zbrala Ljudska univerza v občini, saj imajo v Lenartu tri agronome in dva kmetijska tehnika, zdravnike in druge strokovnjake ter dobre zadržane in druge družbene delavce, ki poznajo ljudi in znajo snov razlagati tako, da vzbudijo njih zanimanje. Letos prihaja na predavanja precej več ljudi kot lani, čeprav jih nihče ne vabi posebej, temveč jih le obvestijo o času predavanja in o predavatelju. Program predavanj so naredili že za vso sezono in določili točne dneve za vse kraje.

Ljudsko univerzo je izdatno podprl Občinski ljudski odbor Lenart, ki je lani kupil projektor za ozke filme. Ugotovili so namreč, da ljudje pridejo na predavanja rajši, če jim predavatelj nazorno pokaže vsaj nekaj stvari, ki jih pojasnjuje z besedami. Takšna predavanja so si ljudje tudi bolj zapomnili. Daskop pa je bil le skromen pomočnik; v tej sezoni dopolnjujejo predavatelji vsa predavanja s poučnimi filmi. Predavanja so razporedili tako, da projektor uporabljajo po vsej občini. Občinski ljudski odbor, Občinski odbor Socialistične zveze in Kmetijska proizvajalna zveza nudijo Ljudski univerzi tudi avtomobile za prevoz predavateljev.

VEČ KOT KATERO KOLI LETO

Za vzdrževanje šol so v lenartski občini lani porabili okrog 10 milijonov dinarjev, kar je več, kot so dobile šole katero koli leto po vojni. Največ teh

Špet samostojen nastop harmonikarjev

Glasbena šola delavskega prosvetnega društva "Svoboda" Celje bo v nedeljo priredila v dvorani bivšega kina DOM samostojen koncert harmonikarjev. Mladi harmonikarji "Svobode" bodo nastopili z različnimi skladbami pod vodstvom učitelja Oskarja Leskoka. Koncert bo ob 19. uri zvečer.

NOV OTROŠKI VRTEC

Otroški vrtec v Lenartu, ki so ga ustanovili pred tedni, se stiska v stavbi, v kateri živijo tudi drugi ljudje. Ima le eno večjo sobo, ki je prej služila za učilnico, in eno strokovno vzgojiteljico. Soba je svetla in zračna, vendar za vse malčke, ki bi radi bili v vrtcu, pretesna. Sedaj živi v njej 29 otrok, več staršev pa prosi, naj bi sprejeli še njihove. V prihodnosti bo treba vrtce razširiti na vso stavbo. V Lenartu so imeli otroški vrtec že prva po vojna leta, a so ga ob prehodu ustanov na lastno vzdrževanje ukinili. Novi otroški vrtec je začel s skromnimi sredstvi. Prostor je poskrbel Svet za prosveto, iz sredstev Fonda za prekrške pa so kupili najnujnejšo opremo.

REORGANIZACIJA TRGOVIN

V Lenartu so ustanovili novo trgovino "Potrošnik", v Cerkvenjaku trgovsko podjetje "Izbira", v Gradišču trgovino "Na griču" in v Benediktur trgovino "Dravnja". Nove trgovine so prevzele bivše prodajalne kmetijskih zadrugeth v teh krajih. Kmetijski zadrugeth Lenart in Gradišče pa sta obdržali še prodajalni železnice, kmetijskih strojev in orodja, semen, živinske krme, kuriva, gradbenega materiala, umetnih gnojil in zaščitnih sredstev. Gotovo bosta imeli dovolj velik promet, da bosta krili režijske stroške brez velikih pribitkov. Kmetijska zadruga Voličina bo tudi kmalu izločila svojo prodajalno, sadjarzniki pri Juriju in Zgornji Šavncini pa se še niso odločili.

V TREH ZADRUGAH ŠTIRI SADJARSKJE SKUPNOSTI

Največjo sadjarsko skupnost za obnovo so doslej ustanovili v Voličini, ki ima 20 ha zemljišč. Manjše sadjarske skupnosti pa so v Gočovi, Nadbišču in najstarejša, a žal ne najboljše, v Rožengrundu. Vse te sadjarske skupnosti so na področju treh kmetijskih zadrug. Kaj pa pravijo upravni in sadjarski odbori v ostalih zadrugah Slovenskih

Obračun ob polletju

Vzlic oddaljenosti precejšnjega števila dijakov od gimnazije v Novi Gorici so učni uspehi v prvem polletju za 9,5 odstot. boljši od lanskolih — Anketa o vplivu domačega okolja in družine na duševni razvoj otrok

Nova Gorica, sredi januarja. Šole so zaprle svoje duri za nekaj dni. Nekateri izmed dijakov že preživljajo lepe trenutke na snežnih poljanah, drugi, posebnost tisti, ki bivajo v dijaških domovih, so odšli na svoje domove, spet zadnji, ki v šoli niso bili dovolj prizadeti, pa bodo morali odpreti knjigo in zvezeke tudi med semestralnimi počitnicami.

Na novogoriški gimnaziji teh slednjih ni veliko. Izmed 583 učencev in dijakov vseh osmih razredov jih ima ob zaključku prvega semestra dobre ocene 65,52%. V primeri s prvim šol-

skim polletjem lani, so učni uspehi za 9,5% boljši. V nižji gimnaziji ima dobre ocene 62,56% učencev, v višjih razredih pa 72,77% dijakov. Ravnateljica zavoda prof. Vedernjakova sodi, da gre boljše uspehe pripisati večjemu znanju otrok, ki prihajajo iz osnovnih šol, dalje temu, da gimnazije poseja zdaj že precej otrok iz povojne generacije, ki ni občutila tegob vojne vihrice ter slednjič seveda tudi prizadevanosti prosvetnih delavcev.

Uspehi so tembolj razveseljivi, če upoštevamo, da se več kot sto otrok v šolo vozi. Prihajajo iz vse spodnje in srednje Vipavske doline, spodnjega Krasa, Brd, trnovsko banjske planote ter celo iz Tolminskega. Nekateri iz najbolj oddaljenih krajev gredo na pot že ob petih zjutraj in se vrnejo domov šele zvečer.

Uprava šole je pred počitnicami napravila anketo med vsemi učenci in dijaki o vplivu domačega okolja in družine na duševni razvoj otrok. Solniki si obe-tajo, da bodo iz odgovorov spoznali domače razmere dijakov in jim potem lažje pomagali pri premagovanju raznih težav, ki mor-da ovirajo njihov študij. M. D.

Prav na sredino jih gre lovit

Soča bo tako še bolj privlačna

Letos bodo vložili v Sočo in njene pritoke velike količine zaroda in mladice soške postvri in soškega lipana

Na letošnji redni skupščini Ribiške družine Tolmin, ki je bila te dni, so sprejeli tudi gospodarski plan, ki predvideva, da bodo v tem letu vložili v Sočo in njene pritoke precejšnje količine zaroda in mladice soške postvri in soškega lipana. To pa bo koristilo ne samo ribičem, temveč bo posredno tudi pripomoglo za pospeševanje turizma, saj v zadnjih letih prihaja v te kraje na osnovi Videmskega sporazuma o malem obmejnem prometu zmeraj več izletnikov iz Italije. Med njimi, kakor tudi med ostalimi inozemskimi turisti, pa športni ribiči niso redki in jim je v posebno veselje, da lahko lovijo znamenito soško postvri, za kar pa seveda morajo plačati predpisano pristojbino, ki gre v korist gojitvenega fonda, iz katerega se financirajo stroški za vlaganje. Ribiška družina, ki vodo upravlja, mora skrbeti za potrebno porabljanje.

»Mi iras al montaj«

Esperantisti imajo v Celju pevski zbor

Udeleženci skupščine Okrajnega sveta "Svoboda" in prosvetnih društev celjskega okraja so minulo nedeljo ostrmeli, ko je uvodoma zapel zbor dvajsetih mladincev — esperantistov domačo pesem "Bon ŝel na planince" in to v mednarodnem jeziku. Mladi pevci so tokrat privikar javno nastopili in želi priznanje. Tu je nastopila tudi mlada recitatorka Marica Šibanec, učiteljica. Recitala je pesem v esperantu. Sprito te novosti nas je zanimalo, kdaj so v celjskem esperantistnem klubu začeli gojiti petje. Povedali so, da pred kratkim. V mednarodni jezik bodo prevedli več slovenskih pesmi ter jih med obiskom v tujini zapeli. S tem se širi slovenska pesem daleč preko meja naše ožje domovine, a hkrati gre celjski klub s to novo obliko dejavnosti v korak s sorodnimi klubi po svetu.

Celjski klub je tudi pri širjenju mednarodnega jezika esperanta zelo marljiv. Začetne in nadaljevalne tečaje obiskuje 140 članov, večidel mladine. Po en tečaj imajo na Ekonomski srednji šoli, Učiteljski ter na I. in II. gimnaziji, vtem ko so trije tečaji izven šol. Razen v Celju goje esperantisti napredujejo in bo morala tudi v prihodnjih letih. Zadruga je bo pospeševala razen drugega z odkupom vseh viškov mleka tudi v oddaljenih krajih. Franc Kleč.

Odkup mleka so potrojili

Kmetijska zadruga v Rušah je kmalu po osvoboditvi ustanovila lastno mlekarico, ki je imela dvojni namen: pomagati živinorejcem pri prodaji mlečavcem v času pomankanja pri nakupu mleka. Prva leta obstoja je bila mlekarica urejena zelo skromno in z odkupljenim mlekom ni zmerom krila vseh potreb v Rušah, saj ga je zbrala dnevno le okrog sto litrov. Odkup mleka je rastele precej let zelo počasi. Šele z večjim napredkom živinorejce, ko so kmetovalci ob pomoči kmetijske zadrugeth izboljšali pridelovanje krme, z dosledno možno kontrolo pa zbrali za rejo najboljša goveda, je začel odkup mleka v zadnjih dveh letih hitreje naraščati. V zadnjem času zbere zadruga mlekarica v Rušah dnevno že skoraj po 300 l mleka. Živinorejci v Rušah in okolici se napredujejo in bo morala tudi v prihodnjih letih. Zadruga je bo pospeševala razen drugega z odkupom vseh viškov mleka tudi v oddaljenih krajih.

NERAZUMEVANJE za zaposlitev invalidov

V severnem Primorju od okoli 300 raznih invalidov večina ne more dobiti dela, čeprav so številni sposobni za razna opravila — Konec februarja bodo pri gorški bolnišnici odprli Center za rehabilitacijo invalidov, ki bo invalide usposabljal za razne poklice

Tolikokrat ponavljamo pozive na humanost pristojnih ljudi v podjetjih, ki naj bi jo pokazali pri zaposlitvi invalidov. Toda gospodarstveniki so videli gluh za vse prošnje in želje in se izgovarjajo na rentabilnost. Kot da je ta pojem povsem prevzel srca tistih, ki odločajo o sprejemu na delo. Tudi v Primorju je tako in, vsi poskusi raznih socialnih ustanov in organizacij, da bi vsaj najpogostejšim invalidom preskrbeli zaposlitev, niso obrodili večjih sadov.

Od 303 bolezenskih delovnih in vojnih invalidov v gorškem okraju jih je dosti brez zaposlitve. Pregled je pokazal, da so skoraj vsi psihično in zdravstveno sposobni za razna opravila, vendar se jih direktorji vzlic temu branijo. Pri tem gre poudariti, da njihova storilnost ni nič manjša, treba jih je zaposliti le na primernih delovnih mestih. Analiza delovnih mest zlasti v večjih podjetjih kaže, da bi marsikje tudi za enega ali celo več invalidov bilo dovolj dela in prostora.

Na okrajnem Tajništvu za delo v Novi Gorici si glede zaposlitve dosti obetajo od novega zakona o delovnih razmerjih. O nameščanju novih delavcev v prihodnje ne bo mogel več odločati posameznik, temveč bo to sodilo v pristojnost posebnih komisij. In upravičeno je pričakovati, da bodo le-te pokazale več socialnega čuta in odgovornosti pri zaposlovanju invalidov.

V veliko pomoč bo invalidom tudi rehabilitacijski center, ki ga snujejo pri Gorški bolnišnici v Šempetru. V njem bo prostora za dvajset invalidov ter naj bi ga odprli konec prihodnjega meseca. V ustanovi bodo invalide zdravili ter jih potem usposabljali za razna opravila, da bi se pozneje mogli sami preživljati. Republiški Zavod za socialno zavarovanje je za ureditev prostorov prispeval 2.300.000 dinarjev, zdaj pa bodo kupili še notranjo opremo ter instrumentarij in druge tehnične pripomočke. — Center za rehabilitacijo v Šempetru bo gotovo velika pridobitev za severno Primorje. M. D.

Kdo bo v bodoče pomagal kmetijcem?

Ce bodo sedanjo izpostavo Kmetijskega inštituta Slovenije v Mariboru ukinili, bo mariborsko področje potrebovalo samostojno ustanovo s podobnimi nalogami

V Mariboru, kot središču najmočnejšega kmetijskega področja v Sloveniji, sta delala ves čas po vojni do leta 1952 inštituta za sadjarstvo in vinogradništvo, ki sta delovala v sklopu Kmetijskega znanstvenega zavoda Slovenije. Pozneje sta doživela več sprememb. Dve leti sta bila priključena Agronomski fakulteti v Ljubljani, od leta 1955 do sedaj pa h Kmetijskemu inštitutu Slovenije, ki ju je spremenil v svojo izpostavo. Ko je Kmetijski inštitut prevzela Glavna zadruga

na zveza Slovenije, pa so menili, da bi izpostavo v Mariboru opustili. Kmetijski strokovnjaki mariborskega okraja pa pravijo, da je podobna ustanova v Mariboru potrebna, ker bi lahko mnogo pomagala pri pospeševanju sadjarstva in vinogradništva tudi v prihodnosti. Vodstvo sedanje izpostave pripravlja ustanovitev samostojnega inštituta in je že poslalo svoj predlog Okrajnemu ljudskemu odboru Maribor.

Za ustanovitev samostojnega inštituta, ki bi imel dva oddelka: za sadjarstvo in vinogradništvo ter bi nasledil sedanjo izpostavo Kmetijskega inštituta Slovenije, če bo ukinjena, se je močno zavzel tudi Okrajni odbor Socialistične zveze Maribor in je predlagal, naj bi ga ustanovila Okrajna zadruga zveza ali Okrajni ljudski odbor. Brez znanstvenega zavoda je namreč težavno proučevati in iskati najuspešnejše metode za pospeševanje kmetijstva, predvsem sadjarstva in vinogradništva, pomembni panogi za to področje.

Vodstvo sedanje izpostave Kmetijskega inštituta Slovenije se zavzema, naj bi bil ustanovitelj novega inštituta Okrajni ljudski odbor, da bi imel širše delovno področje. Prav gotovo pa ga tudi Okrajna zadruga zveza ne bi ovirala pri sodelovanju s kmetijskimi gospodarstvi, če bi za le-ta ustanovila. Torej je važno predvsem to, da inštitut ustanovijo in omogočijo strokovnjakom, da bodo dosedanje izkušnje uporabili za nadaljnja prouče-

vanja in pomagali kmetijcem pri praktičnem delu. Gotovo se bodo sporazumeli in našli možnosti za ustanovitev in delovanje takšne ustanove. J. P.

Ihvale vredna pobuda S strokovnimi predavanimi bodo otroke poučili, kako se je treba varovati pred nezgodo

Železniško transportno podjetje v Ljubljani je te dni razdelilo vsem osnovnim, srednjim in strokovnim šolam v Sloveniji brošuro z naslovom "Preprečevanje nezdogod na železnici" med otroke, ki obiskujejo šole. Tako se bo šolska mladina lahko seznanila z najvažnejšimi predpisi o čuvanju osebne varnosti in se bo znala varovati nesreč pri potovanju z vlakom in na železniškem območju sploh. Šolska vodstva so bila tudi obveščena, da za organizacijo predavanj o teh predpisih lahko prosijo najbližjega šefa postaje za pomoč. Pobuda ZTP Ljubljana je vse-kakor koristna in pohvalna vredna, saj so nesreče na železnici še zmerom pogoste in dotik številne. Z varnostjo in opozarjanjem na osebno varnost pa je treba začeti že pri mladih, kar ji bo koristilo ne samo sedaj, ko obiskuje šolo, marveč tudi v poznejšem življenju.

OB UPRIZORITVI DURRENMATTOVE IGRE »OBISK STARE GOSPE« V MESTNEM GLEDALIŠČU

ELVIRA KRALJEVA V MONODRAMI »MINUTO PRED DVANAJSTO«

KONCERTI SODOBNE GLASBE SE NADALJUJEJO

Mihailo Lalić:

LIST ZA LISTOM — NAŠ PRIJATELJ

PREKLETI NE PRIHAJAJO V HIŠE

Sekira, roka, z eno besedo človek ni ne podrl ne ranil niti enega drevesa v tej Lelejski gori tukaj. Mislim, da se tega ni vzdržal iz strahu, kajti predznanje je in vlomilec, ampak samo zato, ker se nerad zastoj utrjuje. V tem primeru bi bil njegov trud prav gotovo zaman: potov ni, pa se ni moč okoristiti z ničemer. Strmine so na obeh straneh reke in komaj kje je mo-

kar naprej potiska v hrbet in mi ne dovoli, da bi se domislil, da so tudi druga pota razen tega, po katerem grem.

Pooblašilo se je in mrgodno svitanje se vleče čez prevoj. Potrkal sem na okno in skozi šipo sem opazil Ivo kot senco z razpuščenimi lasmi. Spoznala me je, se oblekla, mi pritekla odpirat. Bosa je in blede, bolj splašena kot vesela, in z nezaupanjem zre vame. Do kraja je oslabela: noge ima tanke, roke vroče. Ustrašil sem se, da ni jetika, potem sem se spomnil: še huje reči so, ki so se ji lahko primerile. Sama je v tej puščavi, pa čisto mlada je in boječa. Kdo ve, kakšni nepridipravi in lažnivci so se klatili tod, ker jih je pritegovala njena ovenela lepota, in si na vse načine prizadevali, da bi jo dobili. Mogoče jo je kateri tudi imel — pri ženskah imajo vedno uspeh...

— Ali ste živi? — sem vprašal tisto najbolj poglavitno.

— Živi smo, nekako še gre... kako je pa s teboj, svak?

— Kje je Mali?

— V sobi spi.

— Ne bom ga budil, le videl bi ga rad. Zaželel sem si ga.

Pokazala mi je zibko — kar se mi je čudno zdelo. Predstavljaj sem si ga večjega in da že spi kot odrasel človek, v postelji. Ni imel časa, da bi bil večji, šele eno leto je star, meni pa se zdi to leto bolj polno in bolj prazno in daljše, kot je bilo deset drugih. Toliko sprememb se je nagrmadilo in ljudje so padali kot listje, pa sem si menda zato v duhu predstavljaj, da tisto, kar raste — hitreje raste kot navadno. Privzdignil sem odedico, Mali pa je v resnici spal, kot da se ni nič zgodilo. Veke ima in predznanje nasek in spritno najinjen kretanj se mršči, ker mu kalijo mir. Hrana mu je prišla na misel — in obližnil si je ustnice. Ko sem ga gledal, sem čisto pozabil, da sem notri, pod streho in za zaprtimi vrati.

— Obutev si čisto zdelal, — reče Iva. — Sezuj se, da ti jo malo zakrpan.

— Ali v vasi sumijo, da zahajam semkaj?

— Trobriki sumi. Povedala sem mu, da pogostokrat prihajaš.

— Iva, kako si mu mogla to povedati?

— Sicer se ga ne bi mogla znebiti, le strah zaleže pri njem.

Zdaj jo pušča v miru — živine ne spušča na njen travnik in ne zmerja jo z grdimi besedami kot prej. Menda ne bo ravno danes pripeljal kake patrole nad hišo. Zlezel sem na podstrešje — od tam je boljši razgled. Onstran reke se belo svetijo Vukoličeve hiše, spletene iz protja — vsa okna so uprle semkaj, kot da z daljnogledi preiskujejo, kje se bom prikazal. Začelo je deževati. Zadišalo je po sajah. Iva mi je potisnila v roke kotliček kuhanega krompirja in mleka. Potem mi je prinesla rešeto zgodnjih češpelj; šele zoreti so začele, — kar skomine so mi šle po zobeh, Mali se je prebudil in kričal. Iva ga je prinesla na podstrešje — on se pa čisto resno drži in se nič ne čudi. Ugajalo mu je, ko me je vlekla za brado in ko je gledal skozi razpoke — ko pa ga je odnesla dol, je zopet jokal.

Pozneje, ko sem spal, je nek telček dolgo mukal, iščoč mater. Potem so se bosopeti obtrubali na Radoševini in se oblučevali s kamenjem. Pes je zavijal na dežju, priklenjen pes, ker bi bil rad opomnil kogar koli, naj mu vrže kaj za pod zob. Zazdelo se mi je, da je na tistem: zaprt je nekje, nekaj ga je stisnilo — zato cvili. Tudi sam sem občutil nekakšno tesnobo in prebudil sem se ves prežvečen od spanca, ves omotičen v sajastih čeljustih podstrešja. Ozrl sem se na svoje roke — niso vezane. To mi je še edino ostalo, in pa puška zraven mene. Vse drugo sem zaigral na najnespretnější način. Dolni sem dovolil, da me domami in zapre v tesni brez-zračni zaboji. Nekje za Karadžo so začele zamolklo pokati puške.

— Iva, slišiš, kako streljajo?

— Pogostokrat od veselja take kole streljajo, ne vedo, kaj naj bi počeli s strelivom.

— Če bi se približali, odpeljti Malega in ga kjer koli skrij.

— Čemu?

— Braniti se bom moral — zdaj je prekasno, da bi bežal.

— Saj ne bodo prišli sem. Zakaj naj bi ravno danes prišli sem?

Tudi jaz bi bil rad videl, da ne bi prišli, toda strel so vedno pogostejši in slišati je pretrgane klice, ki so lahko krik in pesem. Eni gredo po obronku, drugi čez senožeti. Gotovo je nekdo oprezoval in me videl. Zaseda so raz-

meščene — če ne bi bile razmeščene, ne bi šli hajkat. Zdaj so v brezovem gozdu za hišo — čakajo, kdaj se bom prikazal. Drobno je mi spreletel strah, mrzel kot klobčič kač, in me začel devati na natezalnico. Duši me v grlu, s piski in šumenjem mi gluši sluh, vid mi jemlje vsaki-krat, ko hoče pokukati skozi moje oči v drobni dež, ki prši. Moral ga bom na kak način ugnati, pa sem zaklical:

— Pojdi, Iva! Kamor koli izgini z otrokom!

— Nočem, — je rekla. — Dovolj sem vas preživela. Najprej naj mene ubijejo.

— Zaradi Malega, norica! Pojdi, če ti pravim!

— Kaj mu bo življenje, če ostane sam!

— Neumnica neumna — mar hočeš, da bi me zaradi tebe živga ujeli?

Molci in stoji tam kot kamen. Dolenjena je z njimi, sem pomislil, vse je vnaprej dogovorjeno. Zdrsel sem s podstrešja in stopil mimo nje. Preskočil sem okol in se vrnil v mokro travo. Zdaj sem le cunjia v travo, pravzaprav kup cunj, podoben podretemu strašilu. Čudno se mi zdi,

zakaj še ne streljajo. Tisti iz Vukoličevih hiš se ne oglašajo. Kraj je več kot nepripraven: na trebuhu ležim in nimam nobenega pravega razgleda. Od vseh strani me lahko vidijo, pa le ene oči imam in samo z ene strani se lahko branim. Mogoče bi bilo kljub vsemu bolje, da sem ostal v hiši — dolgo ne bi vedeli, od kod streljam, in drago bi vse to plačali.

Iz gozda spodaj se razlega hrupen razgovor ni psikanje, ki ga tiša. Deset metrov pred menoj je leskov grm — nič posebnega, toda bilo bi dobro, ko bi se s hrbotom naslanjal nanj. Preplezal sem to razdaljo in začutil, kot da sem se na pol rodil. Grm me je skrival, ko sem stopil čez cesto — pa še nič ni slišati. Tudi drugi grmi so naokrog, toda sedaj je prepozno, da bi jih iskal in taval sem in tja. V klobčič sem se zvil kot jež in puško, to svojo edino bodico, sem potisnil malce predse. Tisti strah, zaradi katerega bi bil na podstrešju skoraj bljuval, je postal zdaj, na svetlo zrak manjši, razkadal se je in kot da je zdrknil v zemljo.

Stopinje je slišati — v italijanskih čevljih so, toda za naša

pota niso prav nič primerni. Skozi veje vidim, kako se pomikajo mimo glav, ene mlade in kosmate, druge zopet sivolase. Tile sivi — ti so najhujši! Ko bom streljal — bom najprej podrl enega izmed teh. Strojnic so postavili na ograjo okola, Ivo kličejo in sprašujejo, koga ima v hiši. Kar pogledajo naj, jim govorijo ona, tako in tako ji ne bi verjeli, kar sami naj se prepričajo. Slišim, kako vstopajo — prav gotovo so se skrili za njo in za otroka. Mali joka, zaradi mene joka — nobenega drugega daru mu nisem vedel prineseti. Odšel so na podstrešje — mencaje hodijo sem in tja in sprašujejo kje je sobica, kje zasipnica s sa-deži, ali je kaj v kadi, ali ima žganja...

Izstrelili so rafal iz strojne puške, da bi razgnali kokoši, in zasmejali so se, ko so videli, kako perje frči na vse strani. Otroci so začeli zopet jokati. Toliko da sem se vzdržal, da nisem sprožil, tako sta me razdražila ta jok in ta smeh, ki sta se med seboj tepla v ozračju. Nazadnje so se odpravili. Slišim jih, kako krevsajo po poti pod menoj in ženo hrup. Čisto blizu so mi in če ne

bi bilo vej in listov, bi jim lahko razločil obraze, ki jih tako vidim le deloma. Stopajo in stopajo mimo mene, nekateri molče, drugi govorijo. Zadnja dva se pogovarjata o Ivi — kakšna lepota da je bila in da sedaj nima čisto nič tiste nekdanje lepote: na pol mrtva da je že od stradeža...

Nastopila je tišina in ž njo se me je polotila čudna onemoglost. Prost sem, cel sem, nič se mi ni pripetilo — le noge me nočejo več držati. Komaj toliko moči pa še imam, da bi se dovolkel do praga, toda kako naj bi potem pogledal otroku v oči? Od zgoraj sem, iz Lelejske gore, in zaznamovan sem in uklet, da prizadevam tegobe tistim, pri katerih se oglašim. Ne bom prihajal več, vsaj k tistim ne, ki jih imam rad. Potrpel bom. Seselel sem se na mokra, blatna tla in se stegnili. Vse tisto, ko so hodili po okoli in po podstrešju — se mi zdaj zdi, da so po meni hodili. Dodobra so me shodili. Mrtev ležim tam, čez nebo nad menoj pa se vlečejo kocinasti deževni oblaki.

(S pisateljevim dovoljenjem prevedel T. P.)

Sulhóf József:

DOMOV

Ne samo z Areyem, ampak tudi s Tiny nekaj ni bilo v redu. Mnogo so bili skupaj v družbi, a hodili so tudi v dvoje. Prijetni dnevi so hitro minevali in Tiny je že davno pozabila na občutek, ki jo je navdajal, ko je prvič morala v oficirski klub. Cutila je, da ji je ta človek, ki je bil za pol glave nižji od nje in tudi sicer drobne rasti, olepšal dneve v Amsterdamu. Tudi Ivan ni bil ravnodušen; vedel je, da je svetloaso, plavooko dekle nekaj čisto drugega kot Nela. V primerjavi z Nelo se mu je zdela Tiny bolj čustvena, vsekakor pa mnogo iskrenejša, nežnejša in pristržnejša, čistejša in več vredna.

Dolgi pogovori z njo so bili vedno prijetni, pa najsi sta klepetala o vsakdanjih rečeh ali pa se resno pomenkovala. Ko se

leta. Doma so ostali samo borci. Naša inteligenca je bila skoraj vsa v taboriščih. Pri nas se ne bo zgodilo tako, kakor je bilo v Rusiji, kjer je revolucija, ki je obračunavala z vladajočim razredom, obračunala tudi z izobraženstvom in tako je dežela ostala brez inteligenca. Na tisoče in tisoče izobražencev se bo zdaj vrnilo v domovino in ti so pripravljani, da bodo z vsemi silami potiskali voz revolucije naprej. V tem pa je ogromna razlika.

— In kaj boste počeli doma? Boste nadaljevali z advokaturjo?

— Ne. Morda bom uradnik, morda diplomat; kaj jaz vem, za kaj me bodo uporabili.

— Tu boste lahko dobili službo. Vi nekaj veste, s tem si boste pridobili velike zasluge in za protiuslugo vam bodo dali dobro služ-

Dolgo ni mogel priti do besede. Potem je spregovoril, toda zaman se je trudil, da bi besede, ki jih je govoril, zvenele prijateljsko in veselo, v tonu dosedanjega razgovora:

— Poslušajte, to bi mi lahko povedali tudi bolj obzirno. Zapišete me, še preden sem kaj dosegel. Vaš nepričakovani odhod bo vznemiril tudi Kloosje in ji dal povod za razmišljanje.

— Tiny vam ne bo dolgo v napoto. Lahko vam dam tudi posetnico zavoda za masažo. Jaz je tako nisem potreboval.

Arey ga je jezno sunil v rebra.

— Nisem hotel žaliti Kloosje, — se je smeje opravičeval Ivan. — Spomnil sem se samo tistega, kar je bil govoril včeraj neki holandski trgovec o tukajšnjih običajih, da dobi vsako holandsko meščansko dekle za svoj šestnajsti rojstni dan v dar ključ od hišnih vrat kot znak, da je strogega nadzorstva konec. In dekleta se povečini... kako vam naj povem... še istega leta okoristijo s ključem.

— Hudici vas vzemi s tem vašim cinizmom vred!

Ivan se je zresnil in nadaljeval:

— Cinizem je oklep, ki mi dobro služi. Veste, v štirih letih ujetništva sem nekam otrdel. Kaj mislite, kako bi bilo z menoj v vašem »svobodnem« svetlu, če me ne bi čuval ta oklep? Morda mislite, da mi je vseeno, ker bom jutri odšel in nikoli več ne bom videl Tiny? Nikakor ne. Toda tako mora biti. Nela — to je bila samo igra. Toda ti dve dekleti, to je nekaj čisto drugega. Jaz se ne čudim svojima prijateljema, da sta pristala na krilih Pietje in Mietje. Tudi onidve sta drugačni kot Nela. In zato je najbolje, da izginem, še preden se bom pošteno opekkel.

Potem pa je tiho dodal:

— Veste, Reggy, da sploh ne bi bil prese-

nečen, če bi nekega dne izvedel, da ste se poročili s Kloosje.

— Tudi jaz ne bom presenečen, če se bo kaj takega zgodilo, — se je zasmejal Arey in se spet obrnil k volanu.

Pozno po polnoči sta se vrnila v hotel in sedla v tisti konec salona, kamor je skozi motno steklo vratarjeve lože padalo nekaj svetlobe. Portir jima je, seveda za nekaj cigaret, prinesel steklenico žganja in dva kozarca. Dolgo sta se tiho pomenkovala o nepomembnih stvareh in končno je Arey dejal:

— Pustite mi svoj naslov. Če bom kdaj prišel v Jugoslavijo, vas bom poiskal. Morda bom pri ugotavljanju vojnih zločinov pripel tudi v vašo deželo.

— Tudi jaz bi vas prosil za vaš naslov. Toda samo zato, da vam bom kdaj pa kdaj lahko poslal kak pozdrav, ker ne verjamem, da bom kdajkoli imel toliko denarja, da bi lahko potoval v tužino.

— Ali pa ne boste šli v Bruselj?

— Najbrž ne. Upam, da bomo kmalu odšli v domovino.

— Ste dobili naslove in telefonske številke?

— Dobil, a jih ne bom potreboval.

— Tiny ne boste ničesar sporočili? Tudi pozdravov ne?

— Ne. Čemu? Nikoli več je ne bom videl in nikoli ne bova slišala drug za drugega. Lepo je bilo... toda jaz moram dalje.

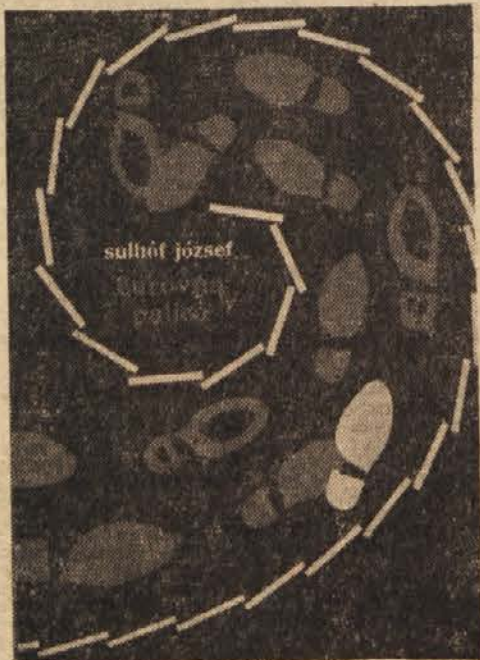
Arey je pred nekaj časa zavidal Ivanu, da jemlje stvari tako lahko, toda zdaj je v njegovem glasu spoznal, da nikakor ni tako ravnodušen, kakršnega bi se rad pokazal.

Ko sta se nekoliko razgreta od žganja odpravila v svoje sobe, jima je skozi okna poslala amsterdamska zarja svoj prvi pozdrav. Arey je stanoval v drugem, Ivan v tretjem nadstropju.

Ze sta se rokovala, že je Ivan krenil po stopnicah, a se je še enkrat obrnil:

— Vseeno... vseeno recite Tiny, naj me obrani v lepem spominu. In naj bo vesela, da se nikoli več ne bova videla.

V tem se je motil. Srečala sta se prej, kakor sta stila.

je teden bližal h koncu in ko je Tiny vse pogostejše žalostno vzdihovala, se je Ivan spomnil tudi Nelinega vzdihovanja in si ni mogel kaj, da se ne bi pošalil, ko sta se z Areyem že po polnoči vračala v jeepu:

— V Benetkah imajo Most vzdihljajev, tu v Severnih Benetkah pa se je vzdihovanje osredotočilo name.

— Lahko je vam, za vas je vse to le igra... — je tožil Arey in sam se je začudil, da se je tako razkril pred Ivanom, toda zdela se mu je, da sta že stara prijatelja, in to takta prijatelja, ki si nimata več kaj prikrivati.

— Ne jemljite si tega tako k srcu. Poglejte, jaz vedno mislim, da sem za zdaj neodgovorni potepuh, izletnik, ki je danes tu, jutri tam, in to bo trajalo tako dolgo, dokler se ne bom vrnil domov.

— Morda je prav v tem razlika med nama. Jaz sem tu v službi.

— Jaz pa ne morem prevzeti nobene odgovornosti, tudi če bi hotel. Ali je smiselno govoriti o ljubezni, ko pa ne vem, kje bom jutri? Ali bi bilo neumno, ko bi povedal več, kakor je v mejah ljubezenskega igračkanja dovoljeno povedati? Da o zakonu ali tesnejši zvezi niti ne govorim. Kdo sem jaz? Bivši ujetnik, pustolovec, potepuh. In to bom tudi ostal, dokler se ne vrnem domov.

— V domovino?

— Domov, v Jugoslavijo, kjer so moje korenine, kjer preneham biti neodgovoren in kjer dobi pomen tudi v igri izrečena ljubavna beseda. Vrnem se v domovino, kateri pripadam, ker tu sem samo potopnik.

Pa se zavedate, kakšna zmeda zdaj doma pri vas? In vi želite prav v ta metez?

— Ne bojim se ga. Ne glede na to, kako je tam in kaj se dogaja; vse to je naše — kar pa vidim tu, je tuje. Na to, kar se pri nas dogaja, smo se pripravljali dolga štiri

bo. Morda boste prišli celo do premoženja.

— To me ne mika. Kako dolgo pa mi bodo tu naklonjeni? Morda nekaj mesecev, dokler ne bodo likvidirali te hitlerjevske organizacije. Potem me bodo milostno potisnili v kako službo in s tem bo moja »kariera« končana. Služba, kariera? Pustite to. Te moje drobne pustolovščine z ženskami najboljše kažejo, kako je z mano. Tudi one se ukvarjajo z menoj samo zato, ker se igram z njimi, ker me ne morejo kar tako osvojiti. Ko bi začel igrati zaljubljenega trubačurja, bi se mi smejale.

— V tem je nekaj resnice. To občutim, žal, na lastni koži.

— Tako bi se mi godilo tudi pri tem, kar vi imenujete zasluge. Ko zamorec izvrši svojo dolžnost, lahko gre. Tako je dejal Schiller v svojem Fiescu in to pot je imel prav. Prej ali slej bi se me znebili. Doma pa, kakor koli že bo, me vihar ne bo izrul, ker sem s tisočermi koreninami privezan na grudo.

Ivan se je zamislil. Ni vedel, kako naj razkrije Areyu, kaj namerava. Hudo mu je bilo, ker se je močno navezal na tega Angleža. Cutil je, da za njegovo navidezno nepristojnostjo utripa toplo človeško srce. Nazadnje je vendarle povedal:

— Jutri dopoldne bom odpotoval.

— Odpotujete?

— Da. Vrnil se bom v Enschede in od tam v Borghorst. Moral bi prositi, da mi za dva dni podaljšajo bivanje v mestu, ker poju-trišnjem namerava potovati tudi Tiny, pa ne bom storil tega. Potujem. Kdo ve, morda bom pa le uspel in se pridružil kakemu transportu, ki se bo vračal v domovino.

Arey je bil tako presenečen, da je začuden pogledal Ivana, če ta govori resno in za trenutek je bil izgubil oblast nad volanom, tako da bi se bila kmalu znašla na visokem pločniku. Takoj je zaustavil jeep.

Beograjska založba »NOLIT« je izdala novo delo črnogorskega pisatelja Mihaila Lalića »Lelejska gora«. Na tri sto straneh je pisatelj prikazal težko samotno življenje črnogorskega partizana, ki mu navdava in ljudje in skušnjave v njem samem nenehno strežejo po življenju. Knjiga ima pet delov in vsak izmed njih deset takih kratkih, v mozaik zloženih pripetljajev. Gledana v celoti, pomeni tudi po obliki svojevrsen roman.

goče najti za dlan ravnih tal, da si človek zakuri ogenj in sede poleg njega. In tudi ko sedeš, se ti dozdeva, da tla pod teboj počasi polzijo nizdol, proti dnu so teske. Drevesa so videti kot da stoji posev in da so si spritno počasnega gubanja tal vedno bliže, da so veje in korenine pomešane med seboj in so si v laseh.

Tu sem si bil izbral prenočišče in pri priti zaspal. Hudiči — skušnjave so ostali na določeni razdalji od mene, — po tem sem sklepal, da so strahopetni. En sam, star, se je nekako okrog polnoči oglašil iz daljave, kot sova se je zadril in me skušal zaplesti v zmedeno pričkanje o smotru vesoljstva, o usodi svetlobe in o podobnih rečeh. Le tega se spominjam, da je venomer ponavljaj »Tema je prapočelo... Tema je prapočelo... vse drugo sem pozabil. Prevall sem se na drugo stran in spritno tega vzgiba sem se znašel v »brucoški dvorani« na fakulteti prav tisti hip, ko si je profesor rimskega prava napravil zasedo za katedrom. Nekateri mu pripovedujejo: strajk je, in ga obmetavajo s papirnatiimi kroglicami in kričijo — on pa ne opazi ničesar, le svojo lajna in blebeto, oči za očali pa ima zaprte.

Tudi čez dan sem ostal tu, toda nič se ni pripetilo. Dvakrat ali trikrat sem pomislil: moke mi je zmanjkalo, moral bom dol v vas... Nekakšna otroplost me je spreletavala — ali gre pa za tisti strah pred dolino — in vselej, kadar koli sem skušal določiti vrata, na katera bom potrkal, in začel premišljati, kaj po-rečem, mi je spanec lezel na oči in vse je postajalo megleno. Šele zvečer sem začel trezneje razmotrivati, potem pa sem čakal meseca, da bi mi vsaj malo razsvetlil pot. Ko sem bredel potok, sem si zmocnil obutev in razmeščano in tanko usnje pod pod-plati nog se mi je sčasoma zasukalo in mi zlezlo spod stopala. Ko bi bila strmina daljša, bi se mi verjetno zasukali tudi pod-plati nog kot peklensku.

Z mesečno obsijana dolina zija spodaj z odprtimi usti. Nad njo stojim — odvrtni tuječ — in ne vem, kaj početi. Odpravim se, pa se skesam. Ne vem, v katero vas bom prišel, in ne h komu, vseeno mi je — vse je to tuje. Potem sem se odločil: Vas Meja mi je le bliže kot vse druge, v vsej Meji pa mi je najbližje tista tuja hiša, v kateri spi Mali Tajovič, Brankov sin. Prebredel sem bil reko, ko sem občutil, da je noči konec. Vem, da ne bo dobro, če me dan zaloti daleč od planine, spodaj v teh ustih, ki nasitujejo trebuh dežele — toda nekakšna neznana sila me

290

»Marsikaj, boste že videli, šef« mi je nasmejan odgovoril poročevalec »Pošte«. »Veli- ka parada lepote v Atlantic Cityju se ne more primerjati s tem...«

»PLANET SMRTI«

Po književnem delu poljskega pisatelja bodo v mednarodnem sodelovanju posneli film o poletu na Venero

Po napovedih nekaterih tujih listov bo film »Planet smrti« veliko mednarodno presenečenje v letošnjem letu in hkrati za filmom Aleksandra Forde »Svet prihodnosti«, posnetem po Wellsovem književnem delu, najpomembnejši film s področja znanstvene fantastike. Že nekaj mesecev se pogajajo v vzhodnem Berlinu, Varšavi, Parizu, Stockholmu, Moskvi, New Delhiju o snemanju filma »Planet smrti«.

Film, ki obravnava vseмирsko potovanje na Venero, je zasnovan na romanu poljskega pisatelja Stanisława Lema. »Zemeljske« prizore bodo posneli v ateljejih vzhodnonemškega filmskega podjetja DEFA, prizore v vsemirski ladji in na Veneri pa v Wrocławu. Snemati bi začeli zadnje dni januarja, dela pa bi trajala kakšnega leta. Scenarij je pripravil Louis Galey, filmska zgodba je zasnovana na znanstvenih podatkih, vseмирski ladja pa je izum poljskega inženirja. Vse kar se bo zgodilo na filmski poti od našega planeta do Venera, bi lahko gleda na dosedanje znanstvene ugotovitve postalo nekoč resnica.

Zgodba se razpleta v obdobju 1978 – 2000. Izhodišna točka je

ugotovitev, da je kovinska gmošta, ki je padla leta 1900 v Mongoliji in ki o njej menijo, da je aerolit, dejansko sporočilo z Venera. Znanstveniki sedemdesetih let našega stoletja spoznajo, da je Venera naseljen planet z zelo razvito civilizacijo, ki je znatno pred zemeljsko, zlasti na področju atomske energije. Prebivalci Venera poznajo Einsteinovo formulo in lahko spreminjajo snov v energijo, pa tudi narobe. Za polet na Venero je izbrano leto 1978, ko se oba planeta na svoji poti okoli sonca najbolj približata drug drugemu. V raketi, ki je dolga 94 m – imenuje se kozmokrator – se odpravijo na pot po en Indijec, Kitajec, Crnc, Nemec, Američan, Rus, Poljak in Francozinja, sami

inženirji in strokovnjaki za medplanetarne polete.

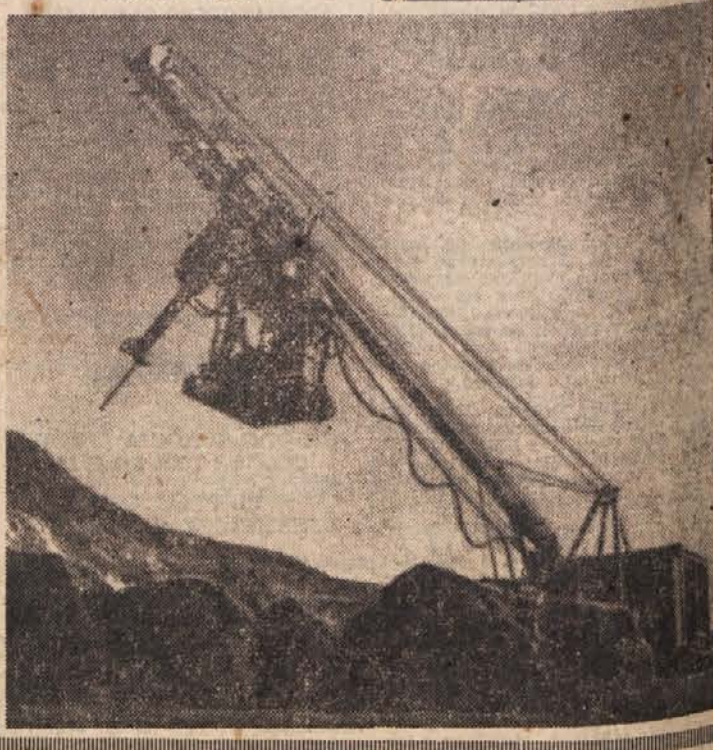
Po potovanju, ki traja 33 dni, pridejo astronauti srečno na Venero, tam pa ugotovijo, da je ves planet ena sama razvalina. Zgodilo se je namreč tole: ko so prebivalci Venera hoteli napasti Zemljo, so napravili v računih usodno napako in so z vrsto verižnih atomskih reakcij uničili lastni planet.

Zemeljski potniki ostanejo na Veneri teden dni, v tem času začno delovati na tem planetu izpopolnjeni avtomati, ki sprožijo najrazličnejše robote, ti pa uničijo instalacije in vse radijske zveze z Zemljo. Požrtvovalnost ameriškega pilota, nemškega poročevalca in črnškega radijskega inženirja vendarle omogoči članom odprave, da se sedejo v kozmokrator in se napotijo proti zemlji. Film se zaključí s prizorom, ko stari sovjetski profesor Arsenjev, edini preživel član odprave, pripoveduje o tem potovanju in po časti spomin na tovariše. Govor zaključí z željo, naj bi bili zemljani pametnejši od prebivalcev Venera in ne bi več kovali načrtov za uničenje človeškega rodu.

Film bodo posneli v raznih jezikih, ker bodo v glavnih vlogah nastopili igralci iz več dežel. Čeprav vsi še niso izbrani, je že znano, da bodo v tej filmski zgodbi nastopili Jean-Claude Pascal, švedska igralka Ulla Jacobson in nemški igralec Günther Simon.

Vrtalni sveder na žerjavu

Na dnevnem kopu v kalifornijskem rudniku Eagle Mountain so začeli pred kratkim uporabljati žerjav s kabino, v kateri sedi rudar in upravlja vrtalni sveder s tri metre dolgo iglo, ki vrta do globine 12 m v rudne plasti luknje, kamor polagajo rudarji razstrelivo. Sveder deluje na stisnjenem zraku, prav tako tudi vrtalna kladiva. Celotna naprava je motorizirana, naša posnetka pa kažeta aparaturu v dveh različnih delovnih fazah.

Drobne ZANIMIVOSTI

KLUB LJUBITELJEV MROŽEV

Na Antarktiki so člani britanske odprave ustanovili klub ljubiteljev mrožev. Član tega kluba postane le tisti, ki lahko dokaže, da je mroža pobodal po glavi v trenutku, ko je ta pogledal skozi razpoko v ledu in zajel zrak.

NOVOLETA VROČINA

Za Novo leto je bilo v avstralskem Sydneyu zelo vroče, saj je živo srebro kazalo 45 stopinj v senci. Zaradi sončarice so morali spraviti v bolnišnico precej ljudi. — Rekordna vročina je bila v Sydneyu 14. januarja 1939, ko je znašala temperatura 45,4 stopinj v senci.

BELGIJSKI ZNANSTVENIK V KONGU

Neki belgijski znanstvenik in njegova žena sta se odpravila v Belgijski Kongo, kjer se bosta ustavila ob Zelenem jezeru, torej na meji med Kongo in Ugando. Tam bosta iskala bakterije, ki naj bi povzročale znanstvenikom pri zdravljenju revmatizma in vnetja sklepov.

»TIMES« IN STOLP V PISI

Londonski »Times« je pred kratkim zapisal, da bi bilo treba čimprej ukreniti nekaj, da se znani pokrovni stolp v italijanski Pisi ne bi več nagibal, ker bi se lahko podrl. List dodaja, da stolpa iz turističnih razlogov ne bi naravnost v navpični položaj, prav kot ne gre dodajati nosu znani egiptovski sfingi, marveč bi le ukrenili vse potrebno, da se ne bi podrl.

MEDVEDJA STOJA NA ROKAH

Krotilka zverj v Leipzigu je po dolgotrajnih poskusih, ki so trajali skupno 1200 ur, nazadnje tako zdresirala dvojce medvedov, da postavijo eden stoji na prednjih sapah drugega. Nemški list piše, da kaj takega doslej še ni uspelo nobenemu dreserju.

SKALJENO VESELJE

Danci so pozdravili zamisel kjöbenhavenske radijske oddaje postaje, ki je organizirala poseben spored za Grönlandijo. Na programu so bile pesmi in skladbe, ki jih imajo Danci in Grönlandci zelo radi, vendar so se jih veselili samo Danci, ker jih je postaja oddajala le na dolgih valovih in Grönlandci torej sploh niso mogli poslušati sporeda.

Velika labodja žehta

V jezero pri švicarskem Luzernu je po neprevidnosti steklo nekaj nad dvajset hektolitrov nafte, ki se je razlezla po dobrišem delu jezerske gladine. Podobno kot lani ob poškodbi cisterne ladje na Temzi pri Londonu je tudi tu grozila nevarnost, da se bodo vodnim pticem zaradi olja zleplila krila in bodo živali poginile. Švicarji so organizirali pravcati množični lov na vodne ptice, predvsem na labode, ki so jih spravili v luzernske klančnice in jih tam v čebrih temeljito okopali v topli milnici, s čimer so jih rešili pogina. Eden naših posnetkov kaže »veliko žehto«, na drugem pa nameščenec krmi dolgovrate lepote.

Moderni samotar

Perzijec je imel bogato zbirko dragocenih knjižnih izdaj

V stranski ulici angleškega Blackpoola je umrl v skromnem trisobnem stanovanju samotar, ki svojih prednikov, je vprašal anje zapustil — tako pišejo angleški listi — v naši valuti vsaj 250 milijonov dinarjev vredno bogastvo. Umrl je v 69. letu starosti življenja tiho, prav kot je minilo tudi zadnjih nekaj desetletij njegovega življenja. To je bil Perzijec Mahmud Abdul Baki. V njegovem stanovanju so našli okoli 90.000 knjig, med njimi številne redkosti. Mož je imel v svoji zbirki vrsto izdaj stare in moderne perzijske poezije, 400 posebno redkih zvezkov in mnogo dragocenih rokopisov. V skatli je hranil potrdila o bančnih vlogah v skupnem znesku blizu 200 milijonov dinarjev.

Sicer pa so bile te sobe neme priče življenja starega samotarja. Ko so odprli stanovanje, so našli star plinski štedilnik, na katerem stoji Mahmud pripravil riž, zraven škatlo z uvelim sadjem in zelenjavo, zaloga orehov, krompirja in drugih podobnih reči pa priča, da je bil starih strog vegetarijanec.

Zakaj se je Mahmud odločil za samotno življenje pod oblačnim angleškim nebom, ko pa bi

s toliko milijoni v žepu lahko brezskrbno živel v sončni deželi svojih prednikov, je vprašal angleški list. V Anglijo je prispel Abdul Baki leta 1923 z mlado ženo, hčerjo perzijskega zemljškega posestnika. Tudi sam je bil takrat mlad in podjeten človek. Najprej se je v Manchesteru ukvarjal z izvozom bombaža, kupčija je cvetela, mož je kmalu odprl v Londonu podružnico.

Ziviljenjsko pot tega človeka, ki naj bi po vseh znakih sodeč postal vpliven poslovni človek, pa je naglo spremenil žalosten dogodek v osebnem življenju. Po pol drugem letu zakona mu je umrla žena, potem pa je Mahmud počasi popuščal v svoj trgovski dejavnosti. Navsezadnje se je umaknil v svoje stanovanje v Blackpoolu ter živel puščavniško življenje »književnega molja«. Lastnik hiše pravi o čudakem milijonarju takole:

»Bil je nenavadno ljubezniv, živel je le med svojimi knjigami, včasih je tudi sam pisal pesmi. Kdaj pa kdaj je šel na sprehod, kjer je fotografiral, knjige pa so mu bile poglavna duševna hrana.«

Perzijsko veleposlaništvo v Londonu, ki je prevzelo upravo zapuščine samotnega milijonarja, je uvedlo zakonski postopek, da bi ugotovili, ali ima Baki v domovini kakšne sorodnike, ker ni zapustil niti vrstice oporoke.

Letošnja zima je kaj čudna, saj se toplota in mráz naglo menjavata, vmes pa divjajo v severnoevropskih pokrajinah hudi viharji. Pred nekaj dnevi se je razbesnel nad severno Nemčijo orkan, ki je v pristanišču Braunschweig prevrnil 105-tonski žerjav. V kabini je bil 47-letni strojnik, ki je odnesel razen nekaj prask zdravo kožo pri padcu.

Prvenec ima mlado mamico

Sodobni ameriški pari si želijo tri do pet otrok Stanovanjska stiska je močan činitelj pri zakonskih razvezah

- Ze pred desetimi leti so bili ameriški psihologi in sociologi zaskrbljeni zaradi visokega odstotka zakonskih razvez. Stevilni strokovnjaki s tega področja so govorili o »zmedi in anarhiji« v zakonih. Za temi pesimističnimi izjavami se je skrivalo dejstvo, da je odstotek zakonskih razvez dosegel vrhunec leta 1946. Takrat so v ZDA razvezali skupno 610.000 zakonov, oziroma vsako minuto po enega. Po letu 1947 pa je začelo število zakonskih razvez nazadovati. Lani jih je bilo za polovico manj kot pred enajstimi leti.

Vse to se je dogajalo brez pravnih ukrepov ali česa podobnega. Zaradi povojnih gospodarskih težav so številni mladi ljudje odlašali z ženitvijo do tridesetega leta. Ko so se navsezadnje le odločili za zakon, so se v njih že tako utrdile navade samcev, da je le stežka prihajalo do kompromisov. Po ugotovitvah ameriških sociologov zdaj sklepajo mladi ljudje zakonske zveze z mnogo več optimizma. Lanski povprečni ženin je bil star 22, nevesta pa 20 let. Stevilni svetovalci za poroke so še vedno proti takim zakonskim zvezam, ker pravijo, da se mladi ljudje kmalu spet ločijo.

Sedanjo trdnjšo družino razlagajo psihologi tudi z »neromantičnimi, bolj realističnimi pari«, ki se že dobro poznajo pred sklenitvijo zakona. Hodijo skupaj po več let in se dodobra spoznajo, šele potem se poročijo. Ta njihova teorija zagovarja predvsem tako imenovane študentske zakonske zveze. Ugotovili so, da je v ZDA med tremi milijoni študentov pol milijona poročenih, vendar uspešno študirajo. »Sodobna mladina prihaja v zakon z mnogo večjim znanjem o spolnem življenju ter o fiziološki ženski in moški«, pravijo ameriški sociologi. Na višjih šolah poslušajo predavanja o spolnih vprašanjih

in o njih tudi javno razpravljajo. Po vsem videzu so otroci eden poglavitnih razlogov za večjo trdnost ameriških zakonskih zvez. Po statističnih podatkih dobi večina mamic prvega otroka še pred dvajsetim letom. Ker se razhajajo

jo predvsem zakonci brez otrok, trdijo statistiki, da so otroci ena izmed trdnih zakonskih vezí.

Neki ameriški psiholog zatrjuje, da si sedanji mladi pari zavestno želijo otroke. Nekoč so povpraševali po nasvetih, kako bi se jih obvarovali, in so imeli kvečjemu po enega otroka, zdaj pa mladi ljudje računajo s tremi ali celo s petimi otroki. Se pred desetimi leti je morala večina mladih parov stanovati pri starših, zdaj pa imajo — po trditvah statistikov — mnoge družine lastne hišice ali vsaj stanovanjca.

Tudi v Ameriki so ugotovili, da ne drži trditve, da zaposlena ženska ne bi mogla biti dobra žena in mati. Dejstvo je, da se je v minulih letih znižal odstotek razvez, istočasno pa je močnejša postala ženska. Ženin zaslupek velja po ugotovitvah statistikov za enega najmočnejših činiteljev pri trajnosti zakonske zveze. Zanimivo je tudi to, da je bilo največ razvez v letih, ko so se ameriške ženske najhitro borile za enakopravnost. Zdaj so te pravice ustaljene, ženske so enakopravne, »boj med spoloma« izraz v Ameriki pogosto uporabljajo — je popustil, prav v tem pa vidijo statistiki enega izmed činiteljev za trdnost ameriške družine.

Indijance so se šli otroci v Springfieldu. Sestletni Bruce Wilson je dobil »indijansko puščico« na ravno v čelo. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so mu strelco odstranili na operacijski mizi.

Za dobro voljo

SPOMIN IN PRESOJA

»Doktor, ali se spominjate, da sem vas pred dvema letoma prosil za nasvet glede nekega bolnika.« je vprašal znanega zdravnika mnogo mlajši kolega. »Ravnal sem se po vašem nasvetu, bolnik je ozdravel. Kasneje sem opazil na nekem drugem pacientu enake znake, spet sem se ravnal po vašem nasvetu, pa mi je bolnik umrl. Kaj mislite o tem?«

»Spominjate me na mojo kobilico Salo,« mu je odgovoril zdravnik.

»Kako to?«

»Takole: po nevihti sem nekoč prijahal do kraja, kjer je hudo-urnik odnesel most. Salo se je ustavila, spodbodel sem jo in ji zaklical, naj skoči. Skrčila se je, se pognala in že sva bila čez.«

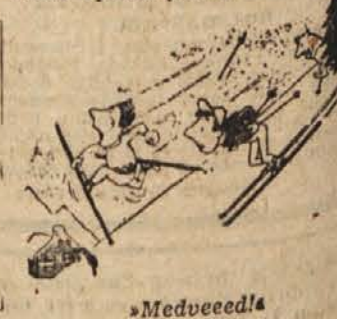
Mesec dni kasneje sva prišla Salo in jaz spet tam okoli. Most je bil že popravljen. Salo se je ustavila, se skrčila in skočila čez potok.«

»V kakšni zvezi je to z mojim primerom?«

»Samo tole,« je odgovoril stari zdravnik. »Salo je imela izvrsten spomin, presoja pa ni znala prav nič.«

»Zdaj pa kar ven, Tone! Sva že prodala robota, ki odgovori na vsako vprašanje...«

»Medvedci!«